

Förslag till
**Eriksberg och
Ekebydalen**
Planprogram
2016

Samrådshandling 15 december 2016 till 10 februari 2017

Medverkande

Produktionsgrupp

Eleonore Albenius, projektledare, detaljplanering
Örjan Trapp, projektledare, strategisk planering
Johan Nilsson, detaljplanering
Elin Robertsson, mark- och exploatering
Henrik Ljungman, park och anläggning
Anders Håkman, trafikplanering, from 2016
Niclas Andersson, trafikplanering, tom 2015
Anna Manell, sociala perspektiv i planeringen
Tamara Pavlovic, strategisk planering
Lisa Hellberg, strategisk planering

Övriga medverkande

Sebastian Ahlund, kommunikationsstrateg
Linda Vannfäldt, kommunikationsstrateg

Styrgrupp

Mats Norrbom, stadsbyggnadsdirektör
Ulla-Britt Wickström, avdelningschef plan och bygg, tom sep 2016
Elisabet Jonsson, avdelningschef plan och bygg, from sep 2016
Ingrid Anderbjörk, avdelningschef exploatering, tom sep 2016
Anna Axelsson, avdelningschef exploatering, from sep 2016
Michael Eriksson, avdelningschef park, gata, natur
Göran Carlén, översiktsplanering
Barbro Rinander, ekonomidirektör

Referensgrupp

Arbetet med planprogrammet har förankrats under hand med olika expertkompetenser inom stadsbyggnadsförvaltningen, andra förvaltningar inom Uppsala kommun, kommunala bolag, ledningsägare och kollektivtrafikmyndigheten.

Konsultmedverkan

Tyréns, kulturmiljöutredning
WSP, dagvattenutredning
Calluna, naturvärdesinventering
Trivector, trafikutredning

Illustrationer och foton

Samtliga illustrationer har tagits fram av projektgruppen på stadsbyggnadsförvaltningen i Uppsala kommun.
Formgivning: Kommunledningskontoret, Uppsala kommun

Innehåll

Sammanfattning	sid 4
<hr/>	
Uppdraget	sid 6
Bakgrund Uppdraget Varför förtätning i Eriksberg? – översiktsplanens riktlinjer Vad är ett planprogram? (Planprocessen) Dialog	
<hr/>	
1. Förutsättningar	sid 13
Tidigare ställningstaganden Området växer fram Kulturhistoriska värden Landskapsbild, naturmiljö och topografi Grönstruktur och parker Trafik Teknisk försörjning Pågående planering i området... Befolkning Offentlig och kommersiell service	
<hr/>	
2. Vision, mål och strategier	sid 23
Arbetsmodell Kärnvärden Vision Strategier	
<hr/>	
3. Programförslaget	sid 31
Programförslaget i korthet Stadsmiljö Bostadsbyggande Park och plats Trafik Social infrastruktur och samhällsservice Näringsliv och handel Teknisk försörjning Miljö och hälsa Geografiska delområden	
<hr/>	
4. Genomförande	sid 75
Organisation Tekniska frågor och utredningar Fastighetsrättsliga frågor Ekonomi Etappindelning	
<hr/>	
5. Konsekvenser	sid 79
Ingress Nollalternativ Programalternativ	

Sammanfattning

Uppsala växer och utvecklas och år 2050 beräknas 350 000 Uppsalabor leva och verka i staden. Eriksberg och Ekebydalen är en central del av Uppsala där det finns utrymme för mer bebyggelse men också platser att utveckla för rekreation och idrott.

Programområdet är stort, cirka 150 hektar, och är beläget cirka 3 kilometer från stadskärnan och med direkt närhet till stora naturområden. Eriksberg är en omtyckt stadsdel där invånarna trivs och Ekebydalen är ett uppskattat grönområde i den västra delen av staden.

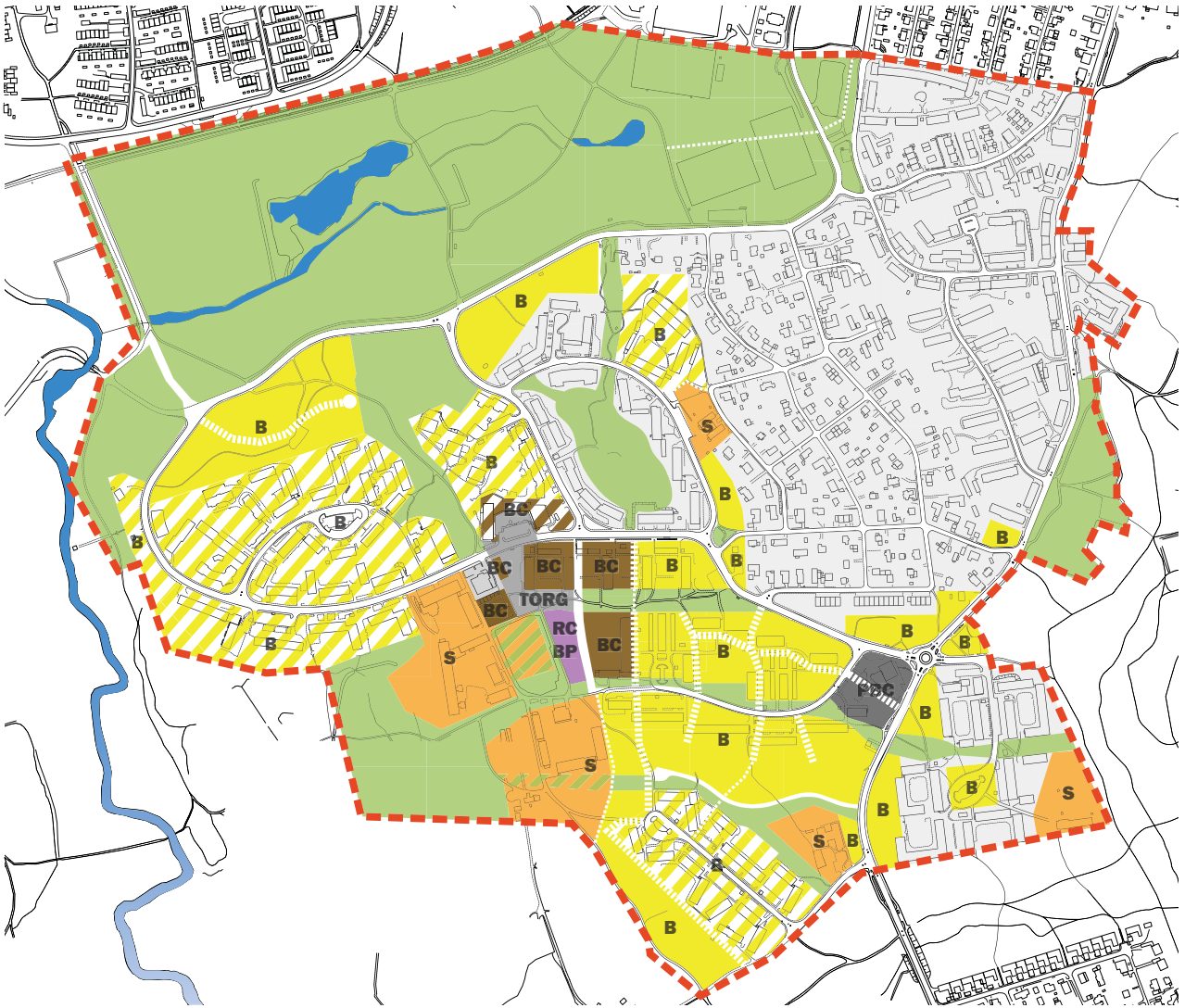
Genom att utgå ifrån nuläget har kommunen formulerat en vision som pekar ut riktningen och framtidens Eriksberg och Ekebydal. En stadsdel som är urban, grön och naturnära. För att nå dit har vi formulerat tre strategier som förslaget utgår ifrån. Strategierna kan sammanfattas i tre punkter – förstärk centrum, sammanlänka landskapet och komplettera.

Programförslaget innebär att fler får möjlighet att leva och verka i Eriksberg och Ekebydalen, nära staden och nära naturen. Förslaget gör det möjligt att bygga cirka 2 600 nya bostäder i stadsdelen men ger också utrymme för nya verksamheter, mer handel, förskolor, skolor och annan service. Den nya bebyggelsen koncentreras till olika delområden i Eriksberg. De centrala delarna av Eriksberg, det vill säga Västertorg och dess närmaste omgivning, ska i linje med kommunens översiktsplan utvecklas till en stadsdelsnod. Många nya byggnader och flera nya funktioner kommer därför bli möjliga i Eriksbergs mitt.

I områdets utkanter förslås flera nya bostäder i områden som i dag inte är bebyggda. I sådana delar av programområdet föreslås färre byggnader och en högre grad av anpassning till naturen och till topografin. När Eriksberg omvandlas kommer gröna områden att byggas men tillgången till park och lekmiljöer ska fortsatt vara god. Tydliga parkstråk ska leda ut från centrala Eriksberg till den omgivande naturen. Ekebydalen ska fortsatt utvecklas som park för rekreation med inslag av idrottsanläggningar av regional karaktär men även för att ta hand om dagvatten.

Förändringar i gatunätet krävs dels för att möjliggöra ny bebyggelse och dels för att bättre knyta ihop stadsdelens olika delar, inte minst för oskyddade trafikanter. Idag är delar av programområdet tydligt uppdelat i olika delområden. Att koppla ihop dem med nya gator och gång- och cykelvägar skapar förutsättningar för en mer sammanhållen stadsdel.

Sammantaget redovisar planprogrammet hur och var ny bebyggelse kan uppföras för att möjliggöra en levande stadsdel, nära naturen men med ett brett utbud av bostäder, verksamheter och offentliga platser. Programområdet kommer att byggas ut ettappvis under många år. Planprogrammet är vägledande för kommande detaljplanering och utbyggnad.

MARKANVÄNDNINGSKARTA
Huvudsaklig användning

Teckenförklaring

BC	Bostäder och verksamheter. Nya kvarter och större kompletteringar.	S	Skola och förskola		Bostadskompletteringar inom befintliga strukturer kan prövas		Befintlig eller föreslagen gata
	Kompletteringar av bostäder och verksamheter inom befintliga strukturer kan prövas.		Kombinerad skolgård/grönstruktur		Bostäder. Områden utan föreslagna förändringar, enstaka mindre kompletteringar kan prövas		Gata att utreda
RCBP	Centrumkvarter med möjlighet att utveckla besöksanläggning, centrumverksamheter, bostäder och parkeringshus	PBC	Möjlighet att utveckla parkeringshus med komplement av bostäder och centrumverksamhet		Grönstruktur		Gång- och cykelväg att utreda
B	Bostäder. Nya kvarter och större kompletteringar.	TORG	Sammanhängande torgyta				

Bakgrund

Staden utvecklas och växer, nya bostäder behöver byggas och Eriksberg är en stadsdel som är intressant att bygga i.

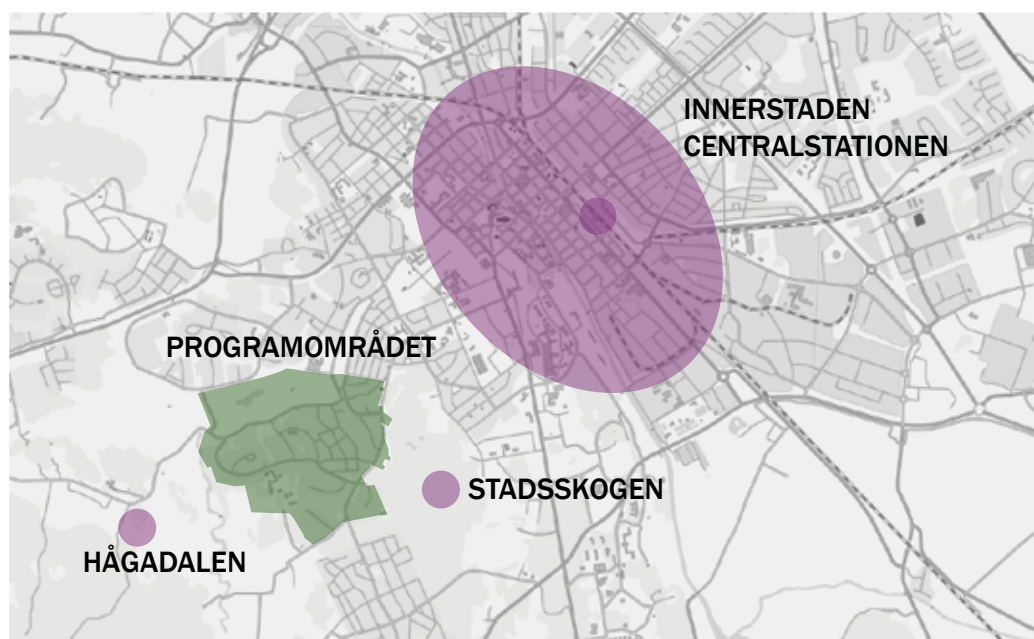
Det finns ett förtätningstryck och i dagsläget pågår flera detaljplanearbeten inom stadsdelen. Samtidigt står delar av befintlig bebyggelse inför stora renoveringsbehov. Det har även lett till att Uppsalahem har tagit initiativet till en stadsdelsomvandling.

Dessa förutsättningar ligger till grund för kommunens beslut om att ta ett helhetsgrepp om stadsdelens utveckling, genom att upprätta detta planprogram för hela Eriksberg och Ekebydalen.

Uppdraget

Eriksberg och Ekebydalen ligger i Uppsalas västra delar, cirka 3 kilometer från stadens centrum. Natur- och rekreationsområdet Ekebydalen ligger norr om Eriksbergsvägen som utgör stadsdelens norra gräns. Hela programområdet i ansluter i väster till naturreservatet Hågadalen-Nåsten. Eriksberg gränsar även till naturreservatet Stadsskogen. Detta planprogram för Eriksberg och Ekebydalen ska pröva möjligheten att förtäta Eriksberg med nya bostäder och verksamheter.

Programområdet är stort och en omvandling kommer därför att ta många år. Genom att studera helheten i ett planprogram säkerställer kommunen att kommande planerings- och utbyggnadsetapper kan omfattas av en gemensam vision för områdets utveckling. Planprogrammet ska visa på kommunens viljeriktning och strategier för en stadsutveckling i Eriksberg. Det ska också översiktligt ange förutsättningarna för och konsekvenserna av denna utveckling. Programmet ska peka ut områden där ny bebyggelse kan prövas och föreslå en utveckling av områdets struktur, bland annat gatunät, gång- och cykelnät, stråk, parker och platser. Ekebydalen har inkluderats i planprogrammet för att översiktligt beskriva hur dalen kan utvecklas som park för rekreation, med plats för bland annat odling, lek och idrottsplaner.

Eriksbergs läge i staden

Programmet ska visa lägen för nya skolor, förskolor och annan offentlig service som motsvarar de behov som fler bostäder förväntas generera. Programmet ska också ange riktlinjer för stadsmiljöns utformning, både för ny bebyggelse och för allmän plats som parker, platser och gator. Dessa riktlinjer ska vara vägledande i kommande skeden. Programmet ska också identifiera och belysa övriga frågor som måste utredas vidare och lösas i den fortsatta planprocessen.

Varför förtätning i Eriksberg?

Uppsala växer och fler bostäder behöver byggas. Eriksberg är beläget nära centrala Uppsala och har potential att utvecklas som ett populärt bostadsområde med stadsdelscentrum i västra Uppsala. Eriksbergs gröna kvaliteter och närheten till flera av stadens stora ströv- och friluftsområden bidrar till områdets popularitet.

Programområdet är enligt översiktplanen för Uppsala 2010 (ÖP 2010) en del av stadsväven. Inom stadsväven ska staden växa inåt, genom förtätning och utveckling av stadskvaliteter. Områden som historiskt vuxit fram som öar ska få en ökad sammankoppling med resten av staden och bättre möjligheter till kollektivtrafik. Västertorg och Granitvägen pekas ut som områden som ska utvecklas som centrumnod respektive gatustråk med fler funktioner och fler verksamheter.

Många av stadsdelens bostäder står inför stora renoveringar. En förtätning av Eriksberg är lämplig att genomföra i samband med renoveringarna i området. Det finns då möjlighet att få en större blandning av upplåtelseformer inom området. Ett ökat befolkningsunderlag ger också större förutsättningar för social infrastruktur som lokaler för förskolor, idrott och kultur.

Uppsalahems utvecklingsidéer

Uppsalahem har varit en dominerande fastighetsägare i Eriksberg, sedan området byggdes. Nu står bolaget inför stora renoveringar av sina fastigheter. I samband med renoveringsarbetet har Uppsalahem identifierat en möjlighet att förtäta och förnya stadsdelen. 2011 startade Uppsalahem ett utrednings- och visionsarbete under arbetsnamnet Nya Eriksberg. Visionen för Nya Eriksberg siktar på att skapa en sammanhållen och blandad stadsdel med variation i uttryck, boendeformer och upplåtelseformer. Under våren 2013 bjöd Uppsalahem in fem arkitektteam för att presentera idéer för stadsdelens utveckling med utgångspunkt i den formulerade visionen. De fem teamen presenterade förslag för utveckling av området söder om Granitvägen samt Västertorg.

Vad är ett planprogram?

Ett planprogram är det första steget i en detaljplaneprocess enligt plan- och bygglagen (PBL). I planprogrammet anger kommunen sin viljeinriktning genom att formulera utgångspunkter och riktlinjer som blir vägledande för den fortsatta planeringen. Programmet är en möjlighet för kommunen att göra strategiska vägval om markanvändningen inom ett område och att belysa avgörande planerings- och genomförandefrågor i ett tidigt skede.

Lämna synpunkter på förslaget under samråd

Ett samråd om programförslaget hålls för att hämta in information och synpunkter. Under samrådstiden får allmänheten och områdets fastighetsägare och boende, myndigheter och föreningar möjlighet att lämna skriftliga synpunkter på förslaget.

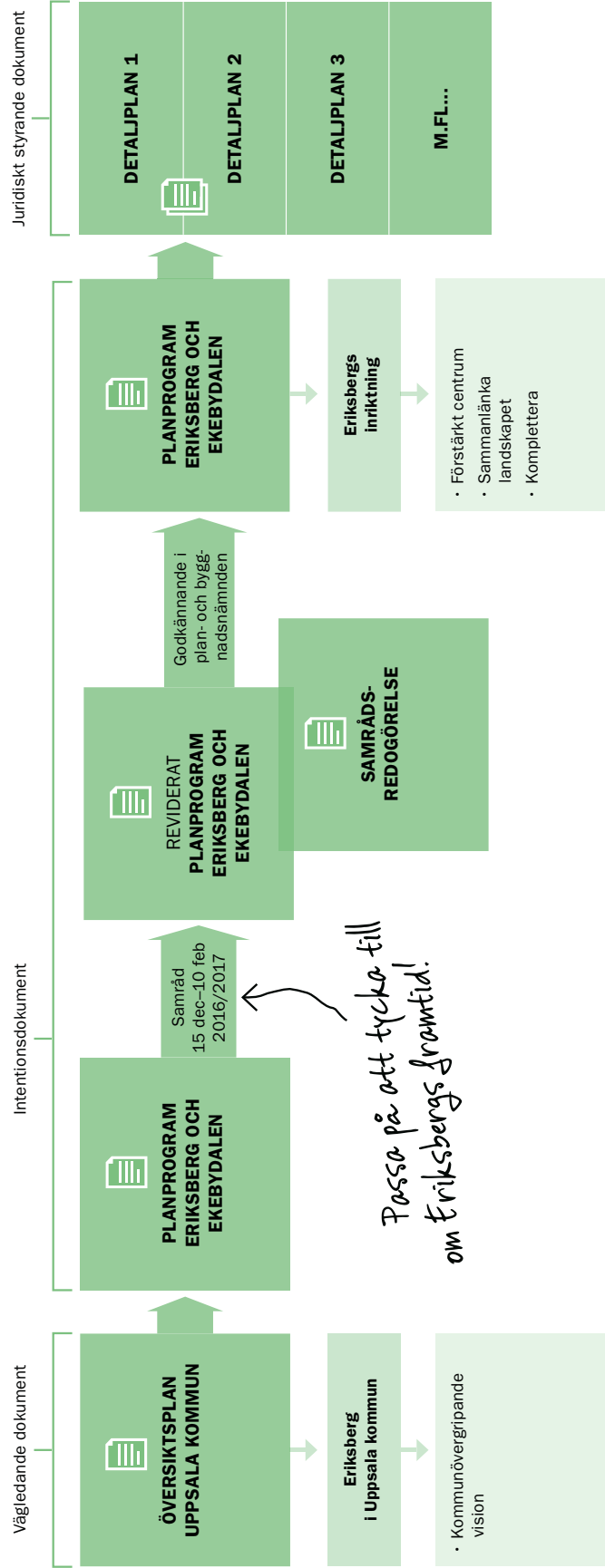
Efter samrådstidens slut sammanställs inkomna synpunkter i en samrådsredogörelse och planprogrammet revideras. Samrådsredogörelsen och planprogrammet ska sedan godkännas av plan- och byggnadsnämnden. Planprogrammet är inte juridiskt bindande.

Fortsatt arbete med detaljplanering och bygglov

En detaljplan är mer detaljerad än ett planprogram och reglerar hur marken får användas, till exempel till bostäder, skola, gata eller park. Detaljplanen kan också reglera hur bebyggelsen får utformas, till exempel byggnaders höjd. En detaljplan kan omfatta ett eller flera kvarter. Den ger byggrätt och är juridiskt bindande, det vill säga det som anges i detaljplanen är också det som blir en laglig rättighet att bygga.

För att få bygga inom detaljplanen måste man ha bygglov. Bygglovshandlingarna visar i detalj hur bebyggelsen kommer att se ut, till exempel fasadernas färg och material.

PROCESSBESKRIVNING VID UTVECKLING AV ERIKSBERG

Dialog

Redan i samband med Uppsalahems visionsarbete för Eriksberg genomfördes medborgardialoger. Syftet var då att inhämta kunskap och synpunkter från boende och verksamma i området. Många deltog vid dessa dialogtillfällen och besökte Uppsalahems utställningslokal i området. De idéer och synpunkter som samlades in har därefter varit underlag för kommunens fortsatta arbete med planprogrammet.

I september 2015 bjöd kommunen in till Öppet hus i Eriksbergsskolans matsal. Syftet med kvällen var att informera om det politiskt beslutade uppdraget, det vill säga att ta fram ett planprogram för hela stadsdelen Eriksberg inklusive Ekebydalen, samt att förklara skillnaden mellan detta arbete och Uppsalahems visionsarbete. Under kvällen gavs möjlighet att ställa frågor och lämna synpunkter som kommunen senare sammanställde och publicerade på projektets webbsida.

En framträdande synpunkt som lyftes fram i både Uppsalahems dialoger och under kommunens informationskväll var naturens betydelse för stadsdelen. Grönskan i och omkring området, bebyggelsens täthet och Västertorgs karaktär är några av de ämnen som synpunkterna behandlade. Många efterfrågar bättre gång- och cykelvägar, mötesplatser och ett mer levande centrum med bland annat större utbud och möjlighet till fler aktiviteter.

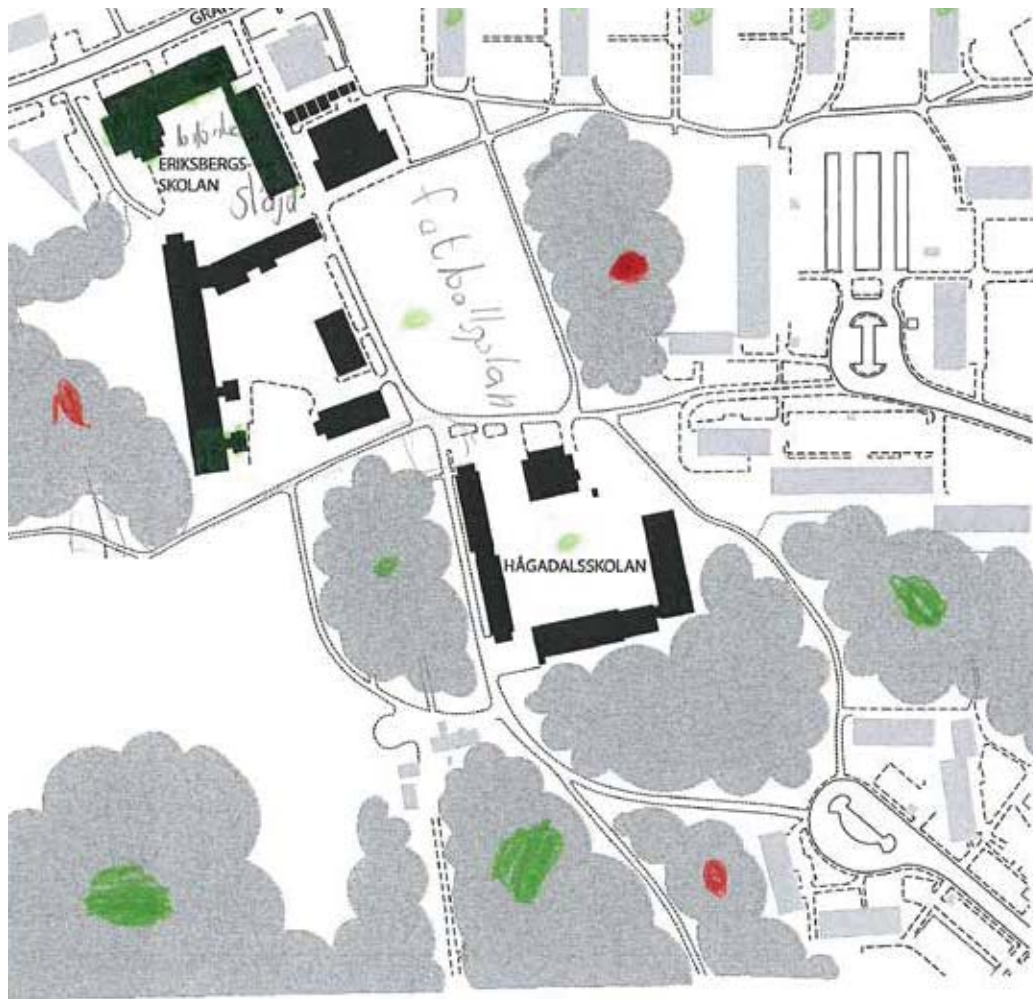
För att engagera barn och unga i arbetet med områdets utveckling har kommunen samarbetat med Eriksbergsskolan, Hågalsskolan och Eriksbergsskolans fritidsgård. Under året har vi fört en dialog med skolorna och fritidsgården för att ta reda på vad barn och ungdomar vill uppleva och göra i Eriksberg och hur de ser på Eriksberg i dag och i framtiden. En sammanfattning har publicerats på projektets webbsida.

1. Två våningar på bibblan
 2. Större lokaler på fritidsklubben
 3. Roligare skolgård
 4. Någon park någonstans

Halva fotbollsplanen kan vara en hundpark.
 En parkourpark bakom skolan.
 två våningar på biblioteket.
 Nya cykelställ.
 Nya klätterställning

Ta bort halva fotbollsplanen och ersätt den med en park med rep-skapstema. Stora klätterställningar i skogen utanför Hågalsskolan

Några synpunkter från elever på Hågalsskolan

● - bra plats
● - dålig plats

Några av klasserna inventerade området runt skolorna och markerade ut "bra" och "dåliga" platser på kartor över området genom att använda en grön respektive röd penna.

1. Förutsättningar

Tidigare ställningstaganden ... sid 14
Området växer fram ... sid 15
Kulturhistoriska värden ... sid 15
Landskapsbild, naturmiljö och topografi ... sid 17
Naturvärden ... sid 17
Grönstruktur och parker ... sid 18
Trafik i området ... sid 19
Teknisk försörjning ... sid 19
Offentlig och kommersiell service ... sid 20
Befolkning ... sid 21

- 2. Vision, mål och strategier sid 23
- 3. Programförslaget sid 31
- 4. Genomförande sid 75
- 5. Konsekvenser sid 79

Förutsättningar

Ett av flera syften med ett planprogram är att översiktligt ange programområdets förutsättningar. Eriksberg har för staden och regionen särskilda, till och med unika, förutsättningar som också ger stadsdelen dess identitet. Bostadsområdets framväxt och historia präglar området, likaså dess närhet till både naturen och Uppsala centrum. Platsens förutsättningar är, tillsammans med dess kärnvärden och visionen för området, programmets utgångspunkter och bas.

Tidigare ställningstaganden

Riksintresse för kulturmiljövården

I dagsläget ingår Eriksbergs nordvästra del i det område som omfattas av riksintresset för kulturmiljövården, Uppsala stad. I granskningsversionen av Uppsalas översiktsplan 2016 föreslås en ny avgränsning av riksintresset där stora delar av området i västra staden undantas, däribland Eriksberg.

Översiktsplan 2010 (ÖP 2010)

Eriksberg är beläget inom den så kallade stadsväven, inom den ska markanvändningen intensifieras genom förtätad bebyggelse, grönstruktur och transportsystem för att klara av kraven på klimat, miljö och stadslivskvaliteter. Förtätning inom stadsväven ska ske med hänsyn till platsens karaktär och målsättningen är att kvaliteter ska tillföras och samband stärkas. I aktualitetsförklaringen av Uppsalas översiktsplan från 2010 beskrivs Eriksberg som en stadsdel som står inför stora renoveringar. Det står också att det anses vara mycket angeläget att kommunen har beredskap att gå in som en aktiv part för att medverka i utvecklingen av stadsdelsstrukturen. Syftet är bland annat att åstadkomma förbättrade inre och yttre samband, högre täthet och en större mångfald.

En bärande tanke i ÖP 2010 är att staden ska växa kring stråk som utgör stomlinjer för kollektivtrafik med hög turtäthet och framtida möjlighet till spårbunden trafik. Ett av översiktsplanens stomlinjestråk passerar genom Eriksberg längs Norbyvägen och kopplar ihop stadsdelen till centrala staden i nordöst och till Norby och till Gottsunda i söder. Inriktningen för stomlinjestråken i ytterstaden är en förändring mot tillskott av bostäder, verksamheter och besöksfunktioner. Längs med eller intill stomlinjestråken ska stadsstråk utvecklas. Översiktsplanen visar på en inriktning där Granitvägen i Eriksberg utvecklas till ett stadsstråk med en tydligare stadskaraktär med handel och verksamheter i bebyggelsens bottenvåningar. Västertorg, som är beläget intill Granitvägen, anges i översiktsplanen som ett kärnområde som ska utvecklas som en centrumnod med riktning mot ett livfullt torg där centrala handels- och servicefunktioner samlas.

Ny översiktplan

Snart finns det en ny översiktplan för Uppsala kommun. I granskingsversionen av den nya översiktsplanen, Översiktsplan 2016, är Granitvägen utpekad som såväl stomlinjestråk som stadsstråk och Västertorg är fortsatt utpekad som stadsdelsnod.

Detaljplaner

Området omfattas av ett stort antal detaljplaner. Många av dem är från slutet av 50-talet och ger endast små förändrings- och utbyggnadsmöjligheter. I dagsläget finns flera planuppdrag och pågående planarbeten inom stadsdelen, bland annat Detaljplan för Norby 31:74 samt Detaljplan för Eriksberg 1:27 med fler. Båda detaljplanerna syftar till att möjliggöra bostäder i flerbostadshus..

Parkplanen

Enligt dokumentet Parkplan för Uppsala har Eriksberg dålig tillgång till parkmark enligt planens definitioner av stadsdelsparker, kvartersparker och småparker.

I parkplanen föreslås Ekebydalen göras om till en stadsdelspark. Ekebydalen är idag inte detaljplanlagd. Ett område i anslutning till Hågadalsskolan föreslås också bli staddelspark och Norbyvreten föreslås bli en kvarterspark. I Eriksberg finns idag tre befintliga småparker, dessa är Rödbergsparken, parken vid Stensbergsvägen och lekplatsen i Hammarparken.

Området växer fram

Från 1900-talets början har Uppsala successivt vuxit ut från stadskärnan och nya områden har inlemmats i stadsväven. På 1920-talet planerades och byggdes villaområdet i Eriksberg, Ekeby egna hem.

På 1940-talet fastställdes stadsplanen för Yttre Kungsgärdet och Eriksberg med områden som Lassebygårde och Sommaro. Många av de områden som byggdes ut vid denna tid var tidigare kuperade markområden med en rik naturlig grönska som togs tillvara i planeringen. Vegetationen var lika betydelsefull som byggnaderna för områdenas karaktär. Områdena kännetecknas också av att gatorna är svängda och följsamma mot topografin.

På den då obebyggda marken väster om Ekeby egna hem växte under 50- och 60-talet fortsättningen av stadsdelen Eriksberg fram. Området blev Uppsalas första höghusområde. Skivhus som placerats i sparad och förädlad naturmark representerade en ny tid inom arkitektur och stadsplanering, ”hus-i-park” och Eriksberg anses vara en god representant för efterkrigstidens stadsplanering och bostadsbyggande. Tidens anda synliggjordes bland annat genom tydliga grannskapsenheter, byggda runt ett stadsdelscentrum med torg och skolor. Västertorg invigdes 1960 och konsumbutiken var då landets största. Under efterföljande decennier har stadsdelen vid olika tidpunkter förtätats med mindre bebyggelse tillskott i form av enstaka flerbostadshus, äldreboenden och en vårdcentral.

Kulturhistoriska värden

Eriksbergs olika delområden representerar på olika sätt bostadsbyggandet och de planeringsideal som rådde under mitten av 1900-talet. Två områden/objekt i stadsdelen bedöms ha kulturminnesklass, dessa är Lassebygårde i kvarteret Birka och Erikbergskyrkan. Klassningen innebär att byggnaderna och miljöerna är mycket kulturhistoriskt värdefulla. Dessa två områden bedöms i kulturmiljöutredningen (som gjorts i samband med programarbetet) vara mest känsliga för förändring ur ett kulturhistoriskt perspektiv tillsammans med Västertorg, Eriksbergsparken mellan skivhusen och delar av Hammarparken (pulka-backen ner mot Ekebydalen). Västertorg är en tidstypisk centrumanläggning för grannskapsstaden. Eriksbergsparken har haft en bärande roll i stadsplanen och är ett bra exempel på där skivhusen tidstypiskt möter parkstråket med sina gavlar.

Eriksbergs miljöer med bebyggelse från främst 1960-talet bildar en helhetsmiljö som är tydligt planerad med utgångspunkt från landskapets förutsättningar, både vad det gäller topografi och växtlighet. Bebyggelse och tomtmark samverkar i en gestaltad helhet med landskapet. Områdena definieras av tydliga avgränsningar genom grönområden. Sammantaget gör det här Eriksberg till ett intressant exempel på sin tids stadsplanering.

Eriksbergskyrkan

Lassebygårde

Eriksbergsparken

Västertorg

Pulkabacken

Landskapsbild, naturmiljö och topografi

Eriksberg och Ekebydalen är beläget mellan de två naturreservaten Stadsskogen och Hågadalen-Nåsten. Ekebydalen är ett öppet obebyggt område med delvis hävdad mark, parkinslag och småvatten i form av dammar och öppna diken. Området som Eriksberg är byggt i består till stor del av gammal tallskog och gammeltallar i sparad natur. Dessa är karaktäristiska för stora delar av stadsdelen, även på bostadsgårdarna. Eriksberg präglas av den kuperade terrängen med skogsbeklädda höjder. Bebyggelsen är i många fall naturligt inplacerad i förhållande till terrängen och höjder till har stor del lämnats obebyggda. Närheten till naturen präglar hela programområdet och är starkt bidragande till upplevelsen av Eriksberg som en grön stadsdel.

Eriksberg sett från Ekebydalen.

Naturvärden

En naturvärdesinventering har gjorts i samband med programarbetet. I området finns många områden med högt naturvärde. Värdena är främst knutna till äldre tall. Flera av skogsområdena mellan kvarteren i Eriksberg och många av de sparade tallarna vid husen har bland annat betydelse för den landskapsekologiska kopplingen mellan de två naturreservaten.

I bostadsområdet kring Lindsbergsgatan och Karlsrogatan förekommer riktigt gamla tallar men även äldre lövträd. Gränsen mellan tallbevuxna gårdar och tallskog är flytande på flera håll i stadsdelen. Norr och söder om Glimmervägen finns park- och naturområden med talldominerad skog och värdet i dessa områden beror främst på den stora förekomsten av gamla tallar. Norr om Glimmervägen, mot Ekebydalen, finns även visst inslag av ek samt medelålders asp.

I nordvästra Eriksberg, i sluttningarna ner mot Ekebydalen, finns också flera skogsområden med gammal tall. Graden av naturlighet varierar, liksom solbelysningen. I vissa delar finns mycket död ved. Det gynnar den biologiska mångfalden och ger ett högt naturvärde.

Kring kvarteret Blodstenen i södra Eriksberg ligger en gammal barrskog med naturskogskaraktär. Förekomsten av gammal tall och gran är hög. Skogen innehåller död ved och flera små gölar och fortsätter i det angränsande naturreservat i väster och söder. Väster om Eriksberg, med gräns mot Hågadalen-Nåsten, ligger en talldominerad blandskog. Skogen sträcker sig från Eriksbergsskolan i sydöst till tallsluttningen mot Ekebydalen i nordväst. Området är varierat med brynmiljöer, viss lundflora och större block. I norr är skogen rik på död ved och äldre lövträd.

Ung och medelålders asp förekommer spritt i hela programområdet. Asp är precis som tall viktig ur naturvärdessynpunkt men aspmiljöerna i Eriksberg har inte de kvaliteter som krävs för att utgöra större livsmiljöer för asplevande insekter. Asparna har potential att i framtiden stärka aspnätverket om de får åldras, bli gamla och bilda död ved. Villaområdet mellan Glimmervägen-Granitvägen bedöms i naturvärdesinventeringen vara varierat och rikt på träd.

I Ekebydalen finns ett varierande landskap med många värdefulla småbiotoper, bland annat dammar, beteshagar, buskage och kolonilotter. Dalen som helhet har ett värde som är större än de enskilda biotoperna och har avgränsats som ett så kallat landskapsobjekt.

Utöver naturvärdesinventering har Calluna genomfört en inventering av fladdermusfaunan i delar av utredningsområdet. I den utredda delen av området påträffades en relativt artrik fauna med en rödlistad fladdermusart.

Grönstruktur och parker

Grönområdena i Eriksberg består till största delen av naturmark i form av sparad skog, framförallt tall och gran. Tillgången till olika typer av parker av olika karaktär, är förhållandevis låg. Parkerna är generellt naturmarkspräglade, men har gångstråk och öppna ytor med lekplatser och sittgrupper. Gränsen mellan grönområden och gårdsmark är i många fall flytande. I norr ansluter Eriksberg till Ekebydalen, som består av idrottsanläggningar, hagmarker, dammar och odlingslotter. Ekebydalen fungerar även som entré för många till Hågadalen, ett av Uppsalas mest populära naturreservat. I öster och söder ansluter programområdet till Stadsskogen.

En av stadens Linnéstigar passerar genom Eriksberg längs med Norbyvägen med fortsättning längs Kwickstensvägen och vidare ut i Hågadalen.

Trafik i området

Bostadsområdet omgärdas till stora delar av Eriksbergsgatan i norr (längs gränsen mot Ekebydalen) och Norbyvägen som är en viktig länk för samtliga trafikslag vid resor till och från centrum, men även till södra delarna av Uppsala. Dessa båda vägar kopplas samman genom Granitvägen som korsar området i öst-västlig riktning.

Flerfamiljshusen försörjs främst genom säckgator som ansluts via huvudgatorna Granitvägen och Norbyvägen. Parkering sker längs gatorna och på markparkeringar i anslutning till bostadshusen. Småhusbebyggelsen i den norra delen av området matas via mindre lokalgator. Parkering sker på den egna tomten.

Infrastrukturen för gående är väl utbyggd i området och samtliga större huvud- och lokalgator har separata trottoarer. Villagatorna har i regel smala trottoarer, men gatorna är småskaliga och hastigheten låg vilket ökar promenadvänligheten. Utanför gatunätet finns även flera gångbanor och stigar, dels inom området och dels till och från naturområdena.

Infrastrukturen för cyklister är inte lika utbyggd som den är för gående. Cykelbanor finns längs Norbyvägen, delar av Granitvägen, samt separerade från gatunätet genom grönområden i och omkring stadsdelen. I övrigt hänvisas cyklister till körbanan. Kollektivtrafiken är väl utbyggd inom planområdet.

Teknisk försörjning

Den tekniska infrastrukturen är utbyggd men behöver i olika grad förstärkas i samband med ökad belastning.

Ledningar

Befintliga ledningar följer i princip gatunätet och gång- och cykelvägar.

Vatten och avlopp(VA)

VA-kapaciteten i nordvästra Uppsala är begränsad och utredningar pågår för att klargöra behovet av förstärkningar.

Dagvatten

Hågaån, belägen strax väster om programområdet, är ytvattenrecipient för hela programområdet och hårt belastad av föroreningar. En liten del av stadsdelen har sin avrinning direkt till Hågaån men större delen av ytavrinningen kommer in via dammsystemet i Ekebydalen innan det når ån. I nuläget sker i princip all avledning av dagvattnet inom programområdet på ett konventionellt sätt, via ledningsnätet som går direkt till ån. Detta gäller även villaområdet där många leder takvatten direkt på nätet istället för att leda ut det i trädgårdarna. Kapaciteten i befintligt ledningsnät är idag fullt utnyttjad.

Offentlig och kommersiell service

Inom programområdet finns såväl offentlig som kommersiell service. Hågalsskolan och Eriksbergsskolan (förskoleklass – årskurs 6 och årskurs 7–9) ligger i väster, på gränsen mot Hågalalen. Inom området finns också ett antal förskolor som drivs i såväl kommunal som privat regi. Strax utanför programområdet, norr om Ekebydalen, ligger Ekeby bruk där det finns såväl gymnasium som för- och grundskola.

I anslutning till Eriksbergsskolan, i närheten av Västertorg, finns ett stadsdelsbibliotek. Mitt emot biblioteket ligger vårdcentralen och ett av stadsdelens äldreboenden. I lokalerna runt Västertorg finns kommersiell service i form av livsmedelsbutiker, bank, en pizzeria och en tobaksaffär. Här finns även Folk tandvården och ett apotek. Ett mindre kommersiellt kluster finns även längs Norbyvägen med restauranger, blomsterhandel och en begravningsbyrå.

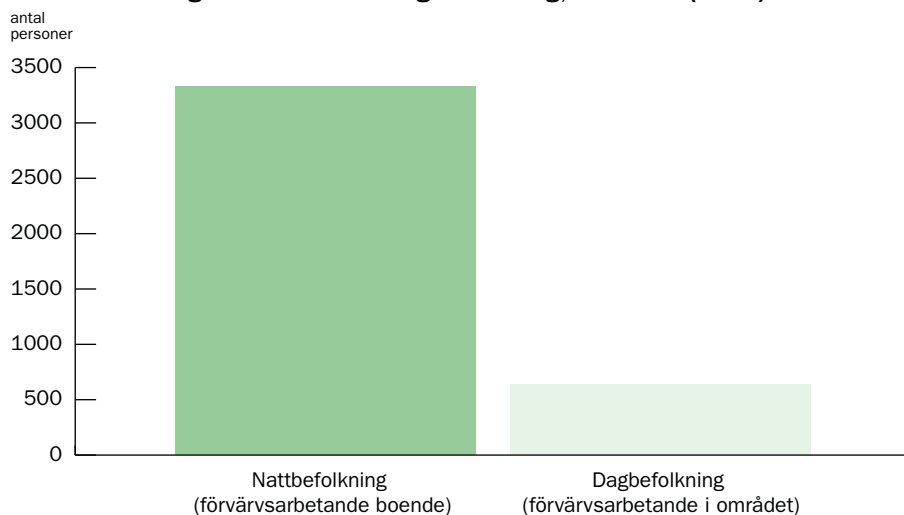
Verksamheter längs Norbyvägen.

Befolkning

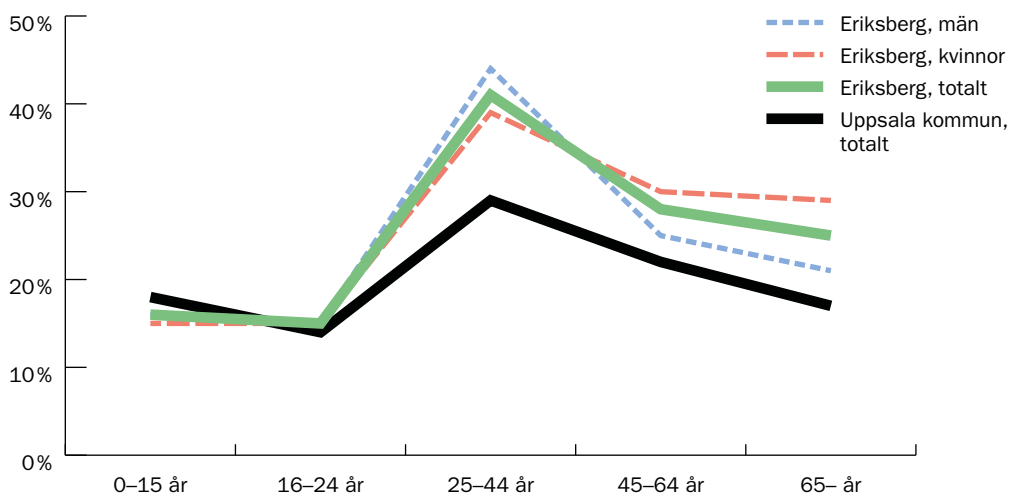
Eriksberg har en tydlig funktion som bostadsområde snarare än arbetsområde. Det är cirka fem gånger så många förvärvsarbetande som bor i Eriksberg (nattbefolkning) än som arbetar i området (dagbefolkning). Drygt sextio procent av de som arbetar i Eriksberg är kvinnor. Eriksbergsborna arbetar i något större utsträckning inom sektorerna vård och omsorg, utbildning och företagstjänster än genomsnittsbefolkningen i Uppsala.

Eriksberg har en större andel äldre än Uppsala kommun som helhet och andelen barn är lägre än kommunsnittet i hela stadsdelen förutom i villaområdet. Detsamma gäller andelen ensamhushåll, som också är högre i förhållande till kommunen som helhet i alla delar av stadsdelen förutom i villaområdet. Boendetätheten och befolkningsandelen med utländsk bakgrund är högre än i övriga staden i några delar av Eriksberg, medan den är lägre i andra delar av stadsdelen.

Dag- och nattbefolkning i Eriksberg, 20–64 år (2015)

Åldersstruktur i Eriksberg (2015)

1. Förutsättningar **sid 13**

2. Vision, mål och strategier

Arbetsmodell ... sid 24
Kärnvärden ... sid 25
Vision ... sid 27
Strategier ... sid 28

3. Programförslaget **sid 31**

4. Genomförande **sid 75**

5. Konsekvenser **sid 79**

Arbetsmodell

I arbetet med planprogrammet för Eriksberg och Ekebydalen har en arbetsmodell som tar sin utgångspunkt i kärnvärden och vision använts. Det återspeglas i både arbetsprocessen och i programförslaget. Arbetsmodellen lämpar sig väl för omfattande och komplexa stadsutvecklingsprojekt som pågår under lång tid och som involverar många aktörer.

Genom arbetsmodellen tydliggörs en hierarki inom projektet som ger förutsättningar för kontinuitet i en föränderlig värld. När förutsättningar förändras ska kärnvärdena fortfarande kunna utgöra en röd tråd i arbetet med programområdet samtidigt som förslaget till stadsbyggnadsstruktur på lång sikt kan behöva svara mot förändring. Det kan exempelvis vara vid konjunktursvängningar, ett förändrat klimat, förändrade ägandeförhållanden eller nya lagkrav.

Kärnvärdena är ett verktyg för att se till att visionen och att programförslaget är väl förankrade i platsen. Genom att definiera platsspecifika värden, såväl fysiska som kulturella, lyfts platsens unika förutsättningar, platsens potential och de platsspecifika utmaningar som kan kopplas till det uppdrag som planprogrammet ska svara mot. Visionen i sin tur utgör en målbild som pekar ut riktningen som ska präglade projektet och som ligger till grund för kommunikation och samverkan. Ett första steg i att omsätta kärnvärden och vision till ett programförslag är formuleringen av strategier som tar fasta på såväl styrkor som utmaningar, och omvandlar dessa till drivkrafter i utvecklingen.

Kärnvärden

Genom att definiera platsspecifika värden, såväl fysiska som kulturella, lyfts Eriksbergs och Ekebydalens unika förutsättningar, potential och platsspecifika utmaningar som kan kopplas till det uppdrag som planprogrammet ska svara mot. Kärnvärden är ett verktyg för att se till att vision och förslag är väl förankrade i platsen.

Ett stadsdelscentrum med potential

Västertorg är Eriksbergs centrum, en mötesplats och en servicepunkt för stadsdelens invånare. Bebyggelsen som omger torget är typisk för sin tid och har ett högt kulturhistoriskt värde. Centrumet är ett av få i Uppsala från 50- och 60-talet som fortfarande fungerar bra.

Västertorg

En naturnära stadsdel

De planeringsideal som rådde när Eriksberg växte fram innebar att bebyggelsen placerades i samklang med landskapets form och karaktär. Bitar av naturen har delvis sparats och inkluderats i gårdsmiljön. Kvarter ligger i nära kontakt med den gröna omgivningen. Berg-hällar som går i dagen är karaktäristiska för stadsdelen och branta sluttningar har på vissa ställen blivit populära pulkabackar. Den gröna karaktären och närheten till naturreservaten och Ekebydalen är en viktig del av stadsdelens identitet.

Sparade tallar och berg i dagen är karaktäristiskt för stadsdelen.

En unik mångfald

Eriksberg har vuxit fram under olika tidsepoker. Detta avspeglas i bebyggelsen som skiftar i storlek, karaktär och typer. Mångfalden av bebyggelsen innebär också att stadsdelens invånare är blandad med olika bakgrund och olika ekonomiska förutsättningar. I Eriksberg kan människor med olika bakgrund mötas. Gränserna mellan stadsdelens olika områden är däremot skarpa, till exempel mellan småhusområdet och höghusområdet.

Vision

Visionen beskriver den viljeinriktning och målformulering som projektet navigerar mot. Visionen utgör den gemensamma plattform som genomsyrar projektet och som även ligger till grund för kommunikation och samverkan.

”Eriksberg och Ekebydalen – urbant, grönt och naturnära”

Eriksberg och Ekebydalen är en central del av Uppsala med gröna stadsrum anpassade efter topografi och natur. Bebyggelsens olika årsringar är tydligt avläsbara och kompletterar varandra i skala, uttryck och innehåll. Ett levande centrum är noden i en sammanhållen och variationsrik stadsdel. Ett område där människor i alla åldrar möts.

Strategier

Med grund i kärnvärden och vision har tre övergripande strategier formulerats. Dessa strategier tar fasta på styrkor såväl som utmaningar och omsätter dessa till drivkrafter för en utveckling som präglas av hållbarhet, idériakedom, närhet, mångfald och möten.

1. Förstärk centrum

Eriksberg har ett uppskattat centrumområde, Västertorg. Söder om torget ligger Eriksbergskolan och Hågalsskolan. Västertorg och skolområdet är några av Eriksbergs mest aktiva platser och detta centralt belägna område har potential att bli en ännu tydligare mötesplats. När fler bor och verkar i Eriksberg kan stadsdelens centrala delar utvecklas till en nod med större mångsidighet, handelsutbud, fler aktiviteter och mer liv och rörelse än idag.

Genom att utgå från kvaliteter som finns i den befintliga miljön och skapa nya kvaliteter som kompletterar och förstärker skapas mervärden. Genom att samla olika funktioner lockas människor i olika åldrar och med olika intressen och det leder till att området stärks som mötesplats. Exempel kan vara handel, kollektivtrafik, caféer, allaktivitetshus, idrottshall, fritidsgårdar och föreningslokaler. Utöver bostäder behöver därför andra sätt att använda området möjliggöras och såväl nya som äldre hus kan i sina bottenvåningar inhysa olika typer av verksamheter. En ny stadsdelspark som sträcker sig från Västertorg, förbi skolområdet och skapar en entré ut mot Hågalalen adderar ytterligare en målpunkt i området.

Ett levande centrum behöver sina brukare för att överleva. Utbudet lockar men närheten är också viktig, en högre täthet ger bättre förutsättningar. Kollektivtrafiken får bättre underlag, butiker och verksamheter gynnas av många närboende, många får endast ett kort gångavstånd till service, aktivitet, rekreation och grönska.

- Gör Västertorg och skolområdet till Eriksbergs hjärta – förstärk sambandet mellan torg och skolområde
- Gör många olika verksamheter möjliga
- Tillåt en högre täthet runt Västertorg
- Skapa mervärden genom samlokalisering
- Utveckla en ny stadsdelspark i centrumnära läge

2. Sammanlänka landskapet

Eriksberg beskrivs av många som en grön stadsdel. Grön i bemärkelsen rik på grönska, både inom och runt stadsdelen. Det modernistiska arvet präglar stora delar av Eriksberg genom områden med sparad natur och topografianpassad bebyggelse. I takt med att staden förtätas kommer idag obebyggda delar att bebyggas. Men när Eriksberg utvecklas ska stadsdelen fortsätta att ha en grön karaktär, tydligt kopplad till landskapet runtomkring. Var man än befinner sig i Eriksberg ska ambitionen vara att man kan skymta grönska eller omkringliggande landskap.

Eriksberg omges av stora grönområden. Både stadskogen och Ekebydalen fungerar som viktiga rörelsekopplingar mot omkringliggande stadsdelar för fotgängare och cyklister. Även inom Eriksberg går flera gång- och cykelstråk genom gröna kilar av naturmark. De gröna kilarna kan förstärkas i den framtida stadsdelen och skapa ett alternativ till rörelse i vanlig gatumiljö. Samtidigt kan de bidra med grönska och binda samman Ekebydalen, Stadskogen och Hågadalen med grönstråk genom stadsdelen.

Utgångspunkten är att det ska bli lättare att orientera och röra sig i området, oavsett om man rör sig i stråk mellan bebyggelsen eller längs gatorna. Gatorna är viktiga stadsrum som kan utformas för såväl rörelse som vistelse med väl gestaltade miljöer i ögonhöjd av hög kvalitet. Levande stadsrum utformas utifrån den mänskliga skalan och har aktiva bottenvåningar, välkomnande entréer, sittmöjligheter, små platsbildningar och inslag av grönska. Även förgårdsmark kan bidra till gatuummets karaktär.

Eriksberg har idag en storskalig kvartersstruktur. Genom att skapa en mer finmaskig kvartersstruktur kan delar som i dag ligger isolerade kopplas samman med andra. Det kan skapa genare vägar och kortare avstånd till målpunkter som till exempel busshållplatser, affärer, skolor och omkringliggande natur.

I grannskapsplaneringen som karaktäriserar Eriksberg har möjligheten för barn att fritt och säkert kunna röra sig varit en central del och det bör så vara även i framtiden. En gatustruktur som prioriterar gående och vistelse skapar ett tryggare grannskap som är fördelaktigt och säkrare ur bland annat ett barnperspektiv. God tillgänglighet till så väl byggnader som offentliga rum ska prioriteras högt. En nedprioritering av biltrafik till förmån till gång och cykel innebär inte att de som behöver parkera nära en byggnad, så som färdtjänst eller ambulans, inte får det.

- Tänk urbant och grönt
- Använd och utveckla landskapet som rörelselänk
- Skapa närheter
- Planera gatumiljön som stadsrum i ögonhöjd
- Planera för barn och äldre – det möjliggör en stadsdel för alla
- Prioritera hållbara resor

3. Komplettera

Fler människor ska kunna bo, leva och verka i Eriksberg. Ny bebyggelse gör stadsdelen tätare och till vissa delar mer urban. Den nya bebyggelsen ska skapa mervärden för den befintliga miljön och ge tillbaka till omgivningen. Den nya bebyggelselagret ska, där det är möjligt och önskvärt, anpassas till träd och topografi samt komplettera den befintliga bebyggelsen till innehåll, skala och utformning.

Städer byggs ut över tid och ofta talar man om stadens årsringar. På samma sätt som ett trädets tillväxt synliggörs i dess stam kan stadens tillväxt läsas med hjälp av till exempel gatustruktur eller bebyggelsemorfologi. Eriksberg har byggts ut under olika tidsepoker och varje epok har sitt eget uttryck, årsringarna är tydligt avläsbara. När stadsdelen byggs ut och utvecklas kommer nya årsringar läggas till. Den nya bebyggelsen kommer då representera sin tid, helst utan att varken förta eller dölja det gamla. Bra förtätning sker på ett respektfullt sätt både mot boendemiljön och mot befintlig bebyggelse.

I Eriksberg finns olika typer av bebyggelse, det är en del av stadsdelens mångfald. Karaktärer som ger stadsdelen tydlig identitet är bland annat de stora skivhusen, tallbestånden och anpassningen till topografin. När ny bebyggelse tillkommer är det viktigt att de karaktärerna fångas upp och infogas i den nya strukturen. Värderna i dagens Eriksberg ska vara fortsatt läsbara i framtiden.

Byggnaderna i Eriksberg är placerade i en öppen kvartersstruktur. Det är det viktigt att bevara känslan av att fritt kunna röra sig mellan gatumark och gårdsmark, särskilt eftersom gatumarken i första hand ska prioriteras för gående. För att bevara bitar av den öppna känslan i området är det viktigt att det finns släpp mellan byggnader och att det går att röra sig genom kvarteren.

I stora delar av området kan mycket göras för att skapa bättre kontakt mellan hus, gaturum och gårdar. Den nya bebyggelsen ska bidra till att skapa en tryggare stadsdel med bättre uppsikt från husen ut till den omkringliggande miljön.

- Lägg till nya årsringar
- Utnyttja det platsspecifika
- Skapa aktiva bottenvåningar
- Sträva efter en grön och aktiv förgårdsmark
- Bygg inte slutna gårdar – låt gårdarna öppna sig mot park eller natur

1. Förutsättningar sid 13

2. Vision, mål och strategier sid 23

3. Programförslaget

Programförslaget i korthet ... sid 33

Stadsmiljö ... sid 34

Bostadsbyggande ... sid 39

Park och plats ... sid 41

Trafikmiljö ... sid 50

Social infrastruktur och samhällsservice ... sid 53

Näringsliv och handel ... sid 56

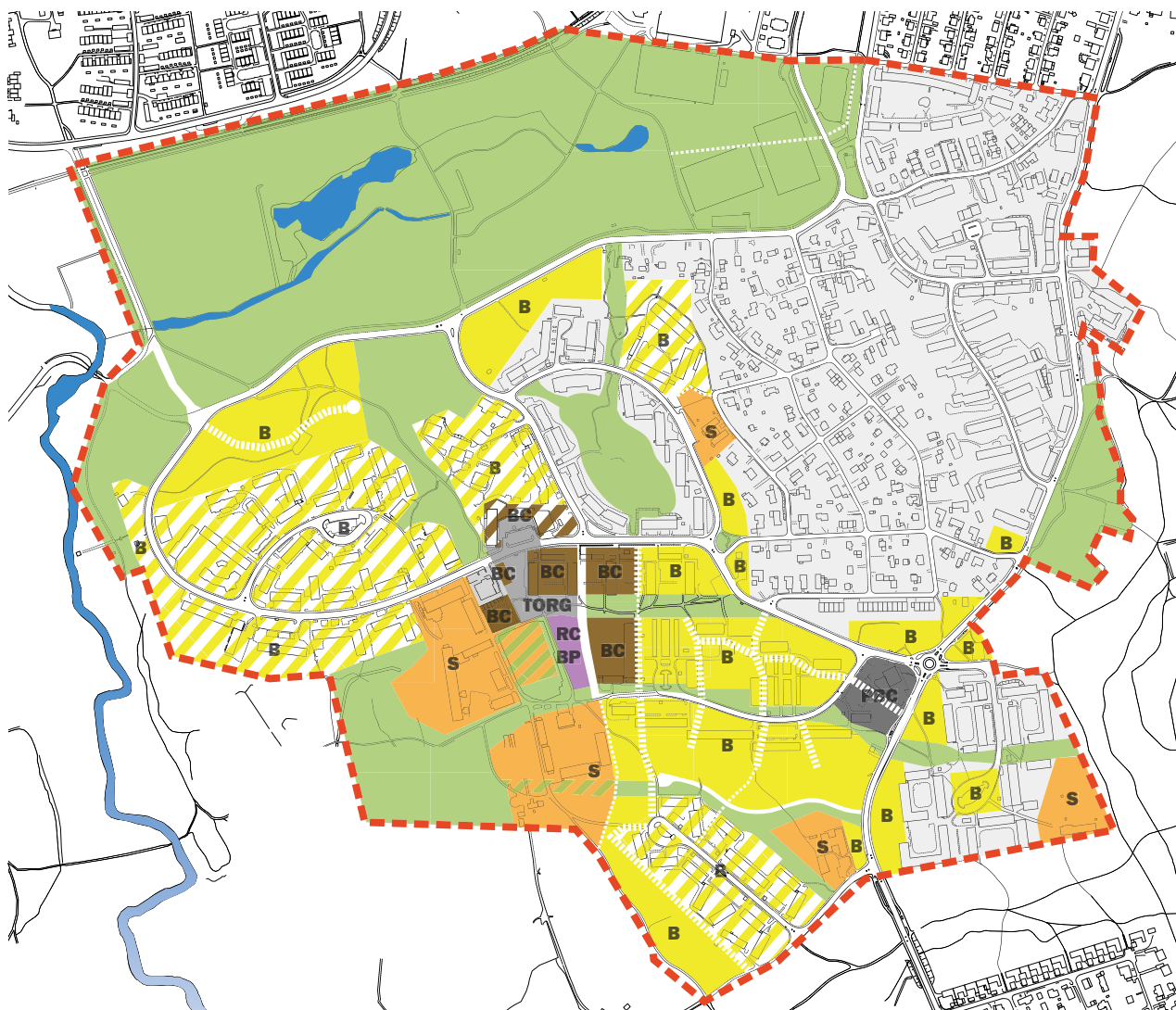
Teknisk försörjning ... sid 57

Miljö och hälsa ... sid 60

Geografiska delområden ... sid 62

4. Genomförande sid 75

5. Konsekvenser sid 79

MARKANVÄNDNINGSKARTA
Huvudsaklig användning

Teckenförklaring

BC	Bostäder och verksamheter. Nya kvarter och större kompletteringar.	S	Skola och förskola		Bostadskompletteringar inom befintliga strukturer kan prövas		Befintlig eller föreslagen gata
	Kompletteringar av bostäder och verksamheter inom befintliga strukturer kan prövas.		Kombinerad skolgård/grönstruktur		Bostäder. Områden utan föreslagna förändringar, enstaka mindre kompletteringar kan prövas		Gata att utreda Gång- och cykelväg att utreda
RCBP	Centrumkvarter med möjlighet att utveckla besöksanläggning, centrumverksamheter, bostäder och parkeringshus	PBC	Möjlighet att utveckla parkeringshus med komplement av bostäder och centrumverksamhet		Grönstruktur		
B	Bostäder. Nya kvarter och större kompletteringar.	TORG	Sammanhängande torgyta				

Programförslaget i korthet

Stadsbyggnadsstrukturen är ett ramverk som beskriver hur Eriksberg kan utvecklas. Strukturen visar den övergripande inriktningen för hur marken ska användas.

Utifrån områdets kärnvärden, visionen för stadsdelen och strategierna för områdets utveckling har ett förslag till stadsbyggnadsstruktur tagits fram. Programmet innebär en stor förnyelse av programområdets fysiska struktur och en förtätning av stadsdelen.

Med sitt natur- och stadsnära läge har Eriksberg goda möjligheter att utvecklas. Ett helt genomfört programförslag innebär att runt 2 600 nya bostäder kan byggas inom programområdet. Större delen av dessa bostäder kan byggas söder om Granitvägen. Utvecklingsområdena för bostäder redovisas på markanvändningskartan med en gul färg. Vissa av dessa områden kräver mer utredning än andra i de efterföljande planeringsskedena. Därför varierar det hur säkert man kan beräkna antalet möjliga bostäder i respektive delområde.

Utvecklingen ligger i linje med översiktplanens syften. Västertorgs funktion som stadsdelsnod stöds av att fler funktioner ska finnas i till stadsdelens centrala delar. Här föreslås även verksamheter av olika slag och en möjlig utveckling av skolorna.

Naturen är en viktig del

Naturens närvaro är viktig i planområdet. Ekebydalen är ett värdefullt grönområde som föreslås utvecklas som park för rekreation med inslag av idrott. Dalen är inte planlagd mark, därför förtydligas kommunens syfte med marken genom att hantera området i detta planprogram och i efterföljande detaljplanering.

De omkringliggande naturområdena, Hågadalen och Stadsskogen, är skyddade reservat som garanterar stadsdelens omedelbara närhet till naturen. Genom att värna om specifika parker och grönstråk, utveckla dessa tillsammans med nya parkstråk förtydligas grönsstrukturens kopplingar genom Eriksberg och ut i naturreservaten.

Ett område där gång, cykel och kollektivtrafik prioriteras

För att omvandla Eriksberg från en, i viss mån, bilorienterad stadsdel med stora parkeringsytor till en väl integrerad stadsbygd som prioriterar andra transportmedel än bilen krävs också förändringar i gatunätet. Därför satsas det på gång-, cykel- och kollektivtrafik. Markparkering föreslås till stor del ersättas av parkeringsplatser i gemensamma garage och parkeringshus. Nya gator byggs i syfte att koppla samman området och för att möjliggöra ny bebyggelse.

Stadsmiljö

Eriksberg är stad mellan dal och skog. En tydlig grannskapsenhet som är belägen mitt emellan Ekebydalen, Hågadalen och Stadskogen. Större delen av Eriksberg är utvecklad i en tydlig modernistisk stil där byggnader och vägar har anpassats efter platsens förutsättningar. Mycket vegetation finns sparad mellan bostadsområdena.

Även i fortsättningen ska Eriksberg fortsätta utvecklas som en livskraftig grannskapsenhet där naturen är närvarande i olika former. Tydliga grönstråk som leder från de omkringliggande naturområdena leder in i området. I den utvidgade centrumdelen får grönstråken en annan karaktär och formen blir mer stiliserad natur. Grönskan är närvarande genom till exempel planterade träd framför husen, grönskande gårdar samt visuella öppningar i kvarteren. Tydliga stråk gör hela stadsdelen mer läsbar och man rör sig snabbt genom Eriksberg till fots och med cykel.

Som ett led i skapandet av ett nytt lager till den modernistiska stadsdelen ska den nya bebyggelsen utformas med så kallade levande bottenvåningar. Det är bottenvåningar som bidrar till folkliv och nya platser i centrum och längs grönstråken.

En samtida naturanpassning

Naturen är ständigt närvarande i Eriksberg i flera bemärkelser. Närheten till större naturområden som Hågadalen, Stadsskogen och Ekebydalen är unik och en stark anledning till att många vill bo i stadsdelen. Naturen är även närvarande i de sluttningar, höjder och berghällar som har bidragit till Eriksbergs följsamma anpassning av bebyggelsen och vägarna efter topografin. Det modernistiska planidealet som har format Eriksberg har värdesatt naturens närvaro genom stora öppna gröna ytor och områden med sparad natur mellan kvarteren.

Alla gröna områden inom Eriksberg är dock inte oproblematiske. Många områden har storskaliga markparkeringar och otydliga ytor som bidrar till att områden kan upplevas som separata enklaver. När Eriksberg ska ge plats åt fler invånare kommer vissa grönområden att förändras. Det kommer att byggas på både öppna ytor mellan husen och på naturmark. De nya husen kommer att tillföra en mer urban karaktär till stadsdelen.

Utmaningen med Eriksbergs utbyggnad blir att skapa en stadsdel som upplevs som grön och naturnära samtidigt som den blir mer urban med förutsättningar för bättre service.

För att skapa en stadsdel med en fortsatt stark grön identitet måste grönska, i olika former, vara närvarande även i de mest bebyggda delarna. Gröna stråk genom stadsdelen skapar en tydligare närhet mellan Västertorg och omkringliggande naturområden. Öppna släpp mellan byggnader skapar en luftig bostadsmiljö och bidrar till en bättre kontakt mellan bostadsgårdar och allmänna platser, som till exempel parker eller skogsområden. Gröna tak, grön förgårdsmark och gröna gårdar är exempel på inslag i stadsmiljön som bidrar till en grön bebyggelsemiljö.

Naturanpassningen kan ses som en gradient från områden med sparad natur till områden med stiliserad natur. Vid Eriksbergs ytterområden prioriteras bebyggelsens möte med den befintliga naturen. I stadsdelens centrum kan grönområden och natur konstrueras för att förstärka känslan av en naturanpassad stadsdel. Lekplatser i anslutning till skogsområden skapas för att kombinera både lekplatslek och naturlek i naturinspirerade parkområden.

Sparad berghäll i gatumiljön.

Planeringsriktlinjer

- Stadsdelen ska ha en högre grad av naturanpassning i områdets ytterkanter, till exempel genom sparad vegetation och anpassning till topografin.
- I stadsdelens centrala delar kan grönskan vara av anlagd karaktär med inslag av till exempel sparade träd.
- Äldre värdefulla träd ska så långt som möjligt infogas i den nya bebyggelsestrukturen.

Bebyggelsestruktur

Eriksbergs har en tydligt uppdelad bebyggelsestruktur som mer eller mindre kommer att förändras i takt med förtätningen och utbyggnaden av området. Ambitionen är att skapa en sammanhållen stadsdel med tydliga kopplingar mellan de olika delarna inom området och ut mot naturen. Det innebär i sin tur en rad riktlinjer för hur den nya bebyggelsen ska byggas intill den befintliga, i skapandet av den nya bebyggelsestrukturen.

Eriksbergs olika delar har olika förutsättningar och kommer därför att förändras i olika stor grad. Som ett led i att stärka Eriksbergs centrala delar, med fokus på Västertorg och skolorna, föreslås till exempel en högre täthet i centrumet. Närmast mötet med de omkringliggande naturområdena föreslås istället att husen i högre grad anpassas till naturen och dess topografi. För programområdet som helhet föreslås ett antal övergripande riktlinjer, framför allt för att skapa en sammanhållen och fortsatt naturnära stadsdel.

I Eriksberg finns i dag få slutna kvarter. Byggnaderna står fritt som lameller eller punkthus, eller i kvarter där minst en sida är öppen mot naturen. Förtätningen kommer att innebära att skivhusbebyggelsen i de centrala delarna av området bildar nya kvarter med den nya bebyggelsen. I andra delar kommer helt nya kvarter att skapas. Generellt ska alla nya kvarter utformas så att byggnaderna följer de angränsande gatorna och öppnar upp sig mot angränsande naturområden eller parker. Släpp mellan byggnadsvolymer skapar ljusinsläpp på gårdar och ger möjlighet till utblickar från och till gården. Det ökar också tillgängligheten till anslutande park- och naturområden.

Förgårdsmark är ett typiskt inslag i Eriksberg som passar bra även för ny bebyggelse. Det ger möjlighet för boende och/eller verksamma att använda och möblera zonen framför husen. Samtidigt finns det flera fördelar för både drift och underhåll som för fastighetsrättsliga frågor. Entréer till både bostäder verksamhetslokaler är viktiga i mötet med det offentliga rummet och bör därför få en välkomnande och grön gestaltning.

Några av de nya kvarteren kommer att underbyggas med garage. Upplyfta gårdar blir tillgängliga och enkla att nå för de boende genom genomgående trapphus men innebär att befintlig grönska tas bort. Generellt är det att föredra andra typer av parkeringslösningar och för bättre möjlighet till bevarad naturlig grönska bör man eftersträva icke underbyggda gårdar.

Bebyggelseskalan varierar i Eriksberg. Villabebyggelsen är lägst med sina huvudsakligen en till två våningar. Skivhusen sticker ut med sina sju våningar, liksom punkthusen vid Täljstenen med nio våningar. Stora delar av den övriga flerbostadsbebyggelsen är byggd i tre till fem våningar. Den nya bebyggelsen kommer också variera i skala, beroende på var den placeras. Riktlinjen är att den befintliga strukturen ska vara avläsbar. Det innebär till exempel att ny bebyggelse i anslutning till de höga skivhusen ska vara tydligt lägre än dessa. Högre bebyggelse kan prövas i anslutning till centrum och vid områdets entré från Norbyvägen. Ny bebyggelse föreslås vara mellan två till nio våningar med en samlande skala på fyra till fem våningar.

Programområdet kommer att byggas ut under många år framöver. Denna schematiska illustrationsplan visar ett fullt utbyggt programområde. Illustrationen är en tolkning av markanvändningskartan (sid 32) och visar var och hur nya hus kan placeras utifrån planeringsriktlinjerna i detta förslag till planprogram. Illustrationen har med andra ord tagits fram för att visa hur området skulle kunna gestaltas, men exakt placering och utformning av nya byggnader och allmänna platser kommer att arbetas vidare med i kommande detaljplanearbeten och efterföljande skeden. (Notera att all bebyggelse visas på samma sätt, oavsett om det är bostäder eller verksamheter av olika slag.)

Planeringsriktlinjer:

- Offentliga rum och bebyggelsen ska gestaltas omsorgsfullt och utgå från den mänskliga skalan.
- Bebyggelsen ska struktureras så att kvarteren får närhet till parker och/eller naturområde. Gärna båda!
- Kvarter ska utformas så att byggnader stödjer angränsande gator och öppnar upp sig mot angränsande natur och parker.
- Områdets hushöjder kan variera inom kvarteren men också inom stadsdelen. Den befintliga strukturen ska dock vara tydligt avläsbar. Det innebär till exempel att ny bebyggelse i anslutning till de höga skivhusen ska vara tydligt lägre än dessa. Högre bebyggelse kan prövas i anslutning till centrum och vid områdets entré från Norbyvägen.

Levande bottenvåningar

Det är i ögonhöjd som människor upplever staden. Hur bottenvåningen är utformad spelar därför en stor roll för hur ett område upplevs. Modernismens arkitektur innebär ofta att bottenvåningarna har entréer som vänder sig bort från gaturummen och att de innehåller till exempel garage och tvättstugor med få eller inga fönster alls. Detta gör mötet mellan byggnad och marknivå hård och bidrar inte till ett livligt gatuliv.

Tillkommande bebyggelse i Eriksberg ska bidra till att skapa mer levande bottenvåningar som underlättar och bidrar till ett ökat folkliv, oavsett om det är av en mer privat karaktär som bostäder eller av mer publik karaktär som butiker, restauranger och offentliga verksamheter. En blandad stadsmiljö med olika typer av målpunkter och ett varierat utbud av verksamheter och andra lokaler i bottenvåningarna bidrar med service till de boende. Samtidigt bidrar det till att skapa en närvaro under stora delar av dygnet i ett område.

Lokaler i bottenvåningarna och många entréer skapar liv mellan husen och spontana möten mellan människor. Ett ökat folkliv kan även bidra till en upplevd trygghet och trivsamhet genom känslan av att andra människor är närvarande. Verksamhetslokaler i bottenvåningarna ska eftersträvas runt Västertorg och i utvidgningen av centrumfunktionen mot förlängningen av Stigbergsvägen. Lokaler för verksamheter i bottenvåningar ska också eftersträvas i närhet till stomlinjehållplatsen i korsningen Granitvägen/Norbyvägen. Det kan även övervägas i andra strategiska lägen inom Eriksberg, exempelvis vid hörn i ett hus eller vid mindre platsbildningar.

Levande bottenvåningar syftar inte enbart på verksamheter och andra lokaler. Även i byggnader där verksamheter inte passar är det viktigt att nya byggnaders bottenvåningar är intressanta och möter marken utnaför och gaturummet på ett omsorgsfullt sätt. Entréer ska i största mån vara riktade mot gatan och ha en hög täthet. Över tid kan behoven av lokaler ändras, därför är det viktigt att bottenvåningarna utformas flexibelt för att i framtiden kunna ändras till andra ändamål. Det viktigaste för att uppnå detta är att våningarna får en tillräckligt hög takhöjd.

Omsorgsfullt gestaltade bottenvåningar ger förutsättningar för ökat folkliv.

Planeringsriktlinjer

- Bottenvåningarna ska vara flexibla och tåla förändring.
- Bottenvåningarna ska bidra till folkliv.
- Bebyggelsens entréer ska gestaltas med omsorg. De ska så långt som möjligt vara genomgående (vid överbyggda gårdar ska de alltid vara det). Ny bebyggelse får inte förses med entréer enbart mot gårdssidan och entréer till lokaler ska ansluta till marknivån utanför. En hög täthet av entréer mot gaturummen och mot platser bör eftersträvas.
- Verksamhetslokaler ska finnas i bottenvåningarna runt Västertorg och andra strategiska platser (se karta sidan 56).

Bostadsbyggande

Eriksberg erbjuder en variation och en mångfald av bostäder. Det märks bland annat på de olika hustyperna som finns, men också på de olika upplåtelseformerna i olika delar av programområdet. Kompletteringar kan göra det möjligt att skapa ännu större variation och goda förutsättningar för att fylla de olika behov och krav som kan ställas på boendeformen genom livet, men också funktionsblandning och gröna kvaliteter nära bostaden. Ett boende under trygga förhållanden är en grundförutsättning för goda levnadsförhållanden.

Uppsala växer så det knakar. För att möta den förväntade befolkningsprognosen ger Översiktsplan 2010 riktlinjer om hur cirka 30 000 bostäder ska produceras fram till år 2030. Översiktsplanen föreslår bland annat förtätning av befintliga miljöer inom staden genom att stärka befintliga knutpunkter i staden.

Behovet av olika boendeformer skiftar genom livet, från ungdomsåren till senioråldern. Alla ska ha möjlighet att finna en lämplig boendeform i livets olika skeden. Boendemiljöerna bör spegla skilda individuella behov. I Eriksberg finns en mängd olika upplåtelseformer, det är en effekt av att området har byggts ut under en lång tid. Av samma anledning är de olika boendeformerna ofta knutna till olika delar av Eriksberg och en blandning inom områden saknas.

När Eriksberg byggs ut och förtätas ska olika boende- och upplåtelseformer eftersträvas för att skapa mer blandning inom området. Det skapar förutsättningar för valfrihet i boendet, minskar segregationsmekanismer och gör det möjligt för olika grupper av människor att finna en lämplig bostad och omgivande miljö. För ökad variation kan även alternativa uppförandeformer prövas, till exempel byggemenskaper.

Hos äldre finns ofta en önskan att kunna bo kvar i sin invanda miljö eftersom man inte längre kan bo kvar i sitt gamla hem. Nyproduktion uppfyller krav på standard och tillgänglighet som är särskilt viktigt för äldre. Socialt igenkännande och tillgängliga mötesplatser för social samvaro i bostadsmiljön är därför viktigt. Tillgänglighet och närhet till olika former av offentlig och kommersiell service, parker och strövområden är också viktigt eftersom rörelseförmågan ofta minskar med åldern. I Eriksberg ska bostadsmiljöerna därför kompletteras med tydliga offentliga platser, parker och grönstråk i närheten av bostäderna. Behovet av att bygga trygghetsboenden och LSS-boenden ska också vara möjligt möta inom området.

Planeringsriktlinjer

- Eftersträva blandade boende- och upplåtelseformer
- Eftersträva blandade lägenhetsstorlekar
- Verka för en bredd av exploatörer för att främja blandning och variation av bostäder

Utvecklingsobjekten är numrerade och redovisas från och med sidan 43.

Park och plats

Trots förtätningen av området ska tillgången till parker inom stadsdelen vara bra. När befintliga grönområden förändras eller bebyggs så ska andra grönområden och platser stärkas och förfinas. Prioriteringen av grönområden ska ha tydliga användningsområden och stödja den övergripande grönstrukturen. Grönstrukturen ska organiseras så att den har mer naturkaraktär i Eriksbergs utkanter och blir mer parklik i de centrala delarna av området. Detta sammanlänkas med tydliga gröna stråk. Olika parker får därför olika funktioner och olika karaktärer.

Prioritering av grönområden

När Eriksberg förtätas kommer en prioritering mellan grönområden behöva göras för att skapa en grön och naturnära stadsdel. De övergripande prioriteringarna är:

1. Parker och grönområden som bidrar till en sammanhängande grön helhetsstruktur.
2. Gröna stråk som skapar kopplingar mellan Västertorg och omkringliggande naturområden.
3. Parker och grönområden som finns i närheten av områden där många människor rör sig och vistas.

Kopplingar till kringliggande grönstruktur

Eriksberg omgärdas av flera stora grön- och friluftsområden som har regional betydelse. Grönstrukturen inom programområdet skapar tydliga stråk som binder samman de olika omkringliggande grönområdena. De stråken binder i sin tur samman andra stadsdelar och skapar på så sätt långa sammanhållande grönstråk genom Uppsala. Grönstråken behöver ibland korsa infrastruktur i form av vägar och större cykelbanor. Passagerna behöver i de lägena utformas så att det både är säkert att passera och tydligt att grönstråket passerar där. Grönstråken leder in till Eriksbergs centrala delar och ansluter till det utvidgade Västertorg och aktivitetsparken. Stråken som skapas och förtydligas inom området är Marmorstråket (som sammankopplar Hågadalen med Stadsskogen), Högbergs- och Rödbergsstråket (som ansluter Granitvägen och Eriksbergsparken med Ekebydalen) och Västertorgsstråket/Pulkabacken (som sammankopplar Västertorg med Ekebydalen).

Planeringsriktlinjer

- Grönstråken ska tydligt ansluta till omkringliggande grönområden.
- Där grönstråken passerar infrastruktur ska passagerna göras säkra och tydligt visa att grönstråket fortsätter.

Visionsbild. I den centrala delen av Eriksberg föreslås en högre täthet av bebyggelse, verksamheter och aktiviteter.

Ett samutnyttjande av grönområdena

För att förbättra tillgången till bostadsnära lekplatser ska förskolegårdar komplettera de kommunala lekplatserna och kunna användas för lek på kvällar och helger. Det innebär att små lekplatser inte ska placeras bredvid en förskolegård som redan har en lekplats. För att förstärka kvaliteten på lekplatserna ska de placeras så att de kan kombinera lek i park med lek i natur. Upprustning och nyanläggning av lekplatser ska ske på lättillgängliga platser inom gröstrukturen.

Planeringsriktlinjer

- Förskolor ska i första hand byggas i anslutning till allmänna grönområden.
- Förskolor och skolors lekaniläggningar ska kunna användas av allmänheten under kvällstid och på helger.
- Allmänna lekplatser ska byggas där det finns möjlighet till lek i naturen.

Utvecklingsobjekt

Nedanstående områden föreslås utvecklas på olika sätt för att bidra till den övergripande gröstrukturen. Grönområden utan speciella insatser kommer fortfarande finnas i Eriksberg men redovisas inte som grönområden i markanvändningskartan på sidan 32.

1. Västertorg

Västertorg är den centrala handels- och mötesplatsen i Eriksberg. En viktig plats som ger liv och rörelse i området.

Västertorg ska få fler verksamhetslokaler och ska utvecklas ännu mer som en naturlig mötesplats. Torget ska expandera söder om Granitvägen mot skolområdet och bidra till att stärka kopplingen mellan torget och skolan.

Det befintliga Västertorg och den nya förlängningen ges en sammanhållen gestaltning som bidrar till skapa ett aktivt torg. Gestaltningen skapar också möjlighet att passera Granitvägen på ett tryggt och säkert sätt.

Planeringsriktlinjer

- Det befintliga torget ska i huvudsak bevaras. Gestaltningen av det befintliga torget och den nya förlängningen ska ges en sammanhållen karaktär.
- Torget ska expandera söder om Granitvägen och stärka kopplingen till skolområdet och den nya parken.
- Torget ska utformas som en attraktiv mötesplats med inslag av sparad natur.

2. Ny stadsdelspark

Området består i dag huvudsakligen av en stor grusplan som hör till Eriksbergs- och Hågaladsskolan. Planen används mycket under skoltid för olika idrottsaktiviteter och under vintern spolas en is. Området är en viktig passage för gående och cyklister som kommer från Norby på väg mot Västertorg. Det är också en viktig koppling mellan Eriksberg och Hågalalen.

Här skapas en ny stadsdelspark som med sitt nära läge till Västertorg bidrar till att en levande mötesplats som är befolkad stora delar av dygnet. Det är en samordning som syftar till att både skolan och allmänheten kan få större nytta av platsens centrala läge. Parken har en mer aktiv del i norr mot Västertorg, där det fortfarande ska finnas en stor yta för idrott, men också små ytor för varierande aktiviteter. En ny större lekplats tillkommer i området och den aktiva parkdelen övergår successivt över till en grönare och lugnare park som skapar en entré mot Hågalalen.

Planeringsriktlinjer

- Området ska utvecklas till en stadsdelspark som bidrar till att förstärka de centrala delarna av Eriksberg som en aktiv mötesplats för hela stadsdelen.
- Parken ska ha en aktivitetstät del i norr, innehålla en större lekplats och successivt övergå till ett lugnare parkområde som bildar en entré mot Hågalalen.
- En större öppen yta bevaras för friare idrottsaktiviteter.

3. Eriksbergsparken

Eriksbergsparken är ett avlångt grönområde som fungerar som rörelsestråk för gång och cykel mellan Granitvägen och Eriksbergsskolan. Grönområdet är en del av en kulturmiljö som består av gavelmotiven från de intilliggande skivhusen mot det gröna stråket, där finns också värdefulla tallbestånd. Grönstråket representerar 50-talets hus-i-park-ideal med en medveten placering av de storskaliga huskropparna i samklang med topografin och vegetationen.

Eriksbergsparken ska utgöra en tydligare entré för gående och cyklister mot hjärtat av Eriksberg. Tillkommande bebyggelse får inte konkurrera i skala med de befintliga skivhusens gavelmotiv mot stråket, därför ska de byggas i en lägre skala. Eriksbergsparken ska även kunna fungera som lågpunkt för dagvattenavrinning. De befintliga tallbestånden ska bevaras i den mån det är möjligt. Parkens norra och södra sida ska både kunna fungera för gång- och cykeltrafik och angöring till intilliggande kvarter.

Planeringsriktlinjer

- Parken ska ha plats för både gång- och cykelrörelse och angöring till intilliggande kvarter.
- Ny bebyggelse intill parkens norra sida får inte konkurrera i skala med de befintliga skivhusgavlarna.
- De befintliga tallarna ska i huvudsak bevaras.

Eriksbergsparken idag

Visionsbild av Eriksbergsparken

Visionsbild. Längs Marmorvägen behålls en grön karaktär med växtlighet och en ny park. Skivhusen bildar en fond mot stråket som förbättras för fotgängare och cyklister.

4. Marmorstråket

Marmorvägen är en viktig rörelselänk mellan Täljstenen, skolområdet och ut mot Hågadalen. Gatan omges i dag av kvartersmark bestående av markparkering, öppna gräsytor, träd, bergshällar och några fristående skivhus norr om vägen.

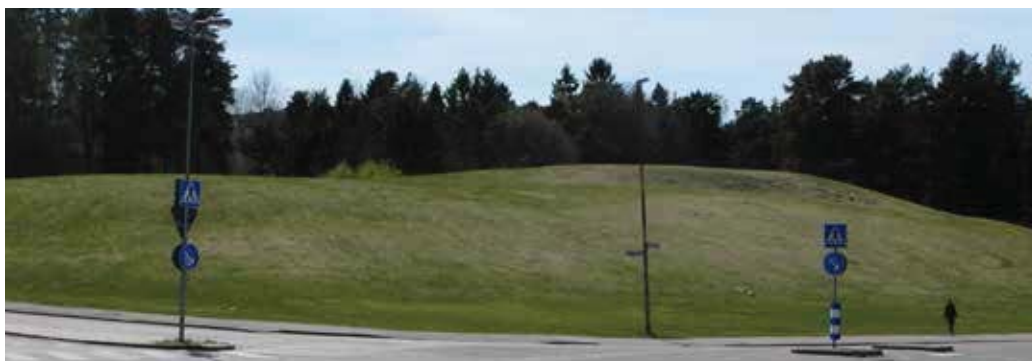
Marmorvägen ska förstärkas som ett grönt stråk med en tydligare gräns mellan bebyggelse och grönytor. Stråket ska skapa en grön miljö i den tillkommande bebyggelsen som länkar samman stadsskogen med Hågadalen. Genom att förtydliga kopplingen mellan Täljstenen och Marmorvägen skapas ett övergripande öst-västligt stråk genom Eriksberg. Detta väver samman stadsdelen och flera omkringliggande bostadsområden. Ett mindre parkområde med en ny lekplats skapas norr om Marmorvägen för att skapa god tillgänglighet till parker i ett område med hög boendetäthet. Marmorstråket blir en viktig skolväg för många av Eriksbergs unga, därför är det viktigt att gående prioriteras. Hastigheten för bilar begränsas i området och goda cykelförbindelser tillkommer.

Planeringsriktlinjer

- Marmorvägen ska omvandlas till ett grönt stråk som skapar en öst-västlig tvärförbindelse mellan Stadsskogen och Hågadalen.
- Gaturummet ska utformas så att det synliggör den ursprungliga modernistiska planen och de karaktäristiska skivhusen. Stråket ska ha en grön karaktär med träd och inslag av sparad natur.
- Plats för en ny mindre park med en lekplats ska skapas norr om Marmorvägen.
- Vid eventuell ny bebyggelse söder om Marmorvägen ska förgårdsmarken bidra till att stärka stråkets gröna karaktär.
- En ny gång- och cykelväg ska rymmas på Marmorvägens södra sida.

5. Pulkabacken och grönstråket bakom Västertorg

Pulkabacken är en mycket uppskattad plats som är viktig för Eriksbergs identitet. Grönområdet fungerar även som ett grönt stråk mellan Västertorg och Ekebydalen/Flogsta i norra Eriksberg. Parken bör upprustas med tydligare entréer och en ny lekplats. Parken ska behålla sin naturkaraktär med en sparad trädzon mellan parken och den föreslagna bebyggelsen i Hammarparken.

Pulkabacken sedd från Eriksbergsvägen.

Planeringsriktlinjer

- En ny lekplats ska anläggas i området.
- Området ska behålla sin naturstråkskaraktär med en trädzon mellan parken och bebyggelsen.

6. Högbergsparken

Högbergsparken är en lite undanskymd park omringad av bebyggelse mellan Stigbergsvägen, Glimmervägen och Granitvägen. Parken är en del av grönstruktur mellan Granitvägen och Ekebydalen. Parken upprustas med en ny lekplats och tydligare entréer för att bli mer tillgänglig för hela Eriksberg. Parken ska i huvudsak bevara sin skogskaraktär och kombinera lekplatslek med lek i skogen.

Högbergsparken

Planeringsriktlinjer

- Lekplatsen utvecklas utifrån den befintliga skogskaraktären.
- Områdets entréer ska göras tydligare.

7. Norbyvreten

Norbyvreten är en parkyta intill Stadsskogen. I parken finns en lekplats, öppna gräsytor och ytor för spontanidrott. Parken kommer att rustas upp och bli mer användarvänlig med en ny lekplats och en tydligare entré mot stadsskogen.

Norbyvreten, lekplats och öppen vistelseyta i anslutning till Stadsskogen

Planeringsriktlinjer

- Norbyvreten ska rustas upp.

8. Ekebydalen

Ekebydalen är en dalgång mellan Ekeby/Flogsta och Eriksberg som präglas av en öppen landskapskaraktär. Området är ett viktigt natur-, rekreations-, och idrottsområde och en del av ett grönt stråk, Hågastråket, som sträcker sig mellan Hågadalen in mot stadskärnan. Endast en liten del av Ekebydalen är reglerad som park i en detaljplan, större delen saknar detaljplan.

Ekebydalen ska även i fortsättningen ha en öppen landskapskaraktär. För att säkerställa att området förblir ett grönområde ska dalen planläggas som park med inslag av idrott.

Ekebydalen ska tydligare tydligare knytas ihop med omgivande grönstrukturer, som Hågadalen och Arosparken för att förstärka Hågastråket.

En del av Ekebydalen.

Planeringsriktlinjer

- Ekebydalen ska detaljplanläggas för att säkra dess framtida användning. Området ska utvecklas som park för rekreation med inslag av idrott och odling. Dammarna i dalen ska utvecklas för dagvattenhantering.
- Ekebydalens karaktär ska präglas av det öppna dalgångslandskapet. Området ska ha en varierad växtlighet som skapar bra förutsättningar för både rekreation och växt- och djurliv.
- Den organiserade idrottens anläggningar ska i huvudsak lokaliseras till den östra delen av Ekebydalen. En tydlig koppling mellan Arosparken och Ekebydalen ska, som en del i Hågastråket, värnas och samordnas med idrottsändamålet.
- Kolonilottsodlingen i området ska fortsätta.

Trafikmiljö

Utformningen av trafiksystemet och gaturummen är avgörande för att kunna uppnå en trygg, säker och attraktiv stadsmiljö, både på en övergripande nivå och på en detaljnivå. För att skapa detta bygger vi vidare på det befintliga systemet som förädlas och utvecklas och just nu prioriteras gång och cykel högst.

Ett finmaskigt nät av gator och platser knyter ihop stadsdelen och tydliga stråk binder ihop Eriksberg med resten av staden och de närliggande rekreationsområdena. Stråken ska bli tydligare och tryggare att röra sig längs och tydliga fotgängarzoner skapas där stråken passerar gatorna. Kollektivtrafiken utvecklas när området förses med stomlinjetrafik. Den största bebyggelseförtätningen föreslås ske runt stomlinjehållplatserna. Det kommer också ges plats för fler verksamhetslokaler i stadsdelen. Bilen kommer alltid vara viktig för att området ska kunna användas av alla, men bilen prioriteras lägre än andra trafikslag. Genom att bygga gemensamma parkeringshus skapar vi flexibilitet, gör bilanvändandet mindre attraktivt och ger en större möjlighet till gårdar med bevarad grönska.

Gång och cykel

Eriksbergs centrala läge gör det möjligt för många att välja att cykla och promenera för att transportera sig, istället för att köra bil. I linje med kommunens ambition att fortsätta utveckla Uppsala som cykelstad är det viktigt att det är lätt att ta sig fram med cykeln. Redan i dag finns det goda möjligheter att röra sig med cykel. Stråken är dock i vissa fall inte så tydliga och trygga att röra sig längs. I förslaget förbättras gång- och cykelkopplingarna inom området genom att öka tydligheten, genheten och tryggheten. Det leder i sin tur till en standard- och stathöjning av gång- och cykelnätet. Inom området görs gång- och cykelnätet mer finmaskigt för att knyta ihop Eriksbergs olika delar bättre och tydligare. Nya större cykelvägar föreslås längs Stigbergsvägen och dess förlängning. Längs Marmorvägen föreslås ett cykelstråk på södra sidan. Cykelstråken föreslås förlängas längs Granitvägen. Många tar sig genom Stadsskogen för att nå andra delar av Uppsala och stråken ut i Stadsskogen föreslås bli tydligare. Stråken ska också ansluta tydligt mot rekreationsområdena i Ekebydalen och Hågdalen.

Cykelparkering

Det är viktigt att cykelparkering ordnas i anslutning till stomlinjenätets tre föreslagna hållplatser, men även vid övriga hållplatser. Cykelparkeringarnas utformning, med till exempel väderskydd är viktiga för att öka attraktiviteten för cykeln som färdmedel. Det behöver även byggas en cykelparkeringsplatser för besökare i anslutning till nya föreslagna torgtorna och andra allmänna platser.

Gångzoner

Västertorg förlängs som en gångzon söderut och skapar därmed en ny torgyta som förlänger centrumet och ansluter till grönstråken. Där gående ska passera vid Västertorg och där grönstråken korsar Stigbergsvägen och Marmorvägen ska ytorna utformas så att fotgängare kan ta sig över på ett säkert sätt.

Planeringsriktlinjer

- Plats för cykelparkering ska prioriteras vid kollektivtrafikens hållplatser
- Områden där olika trafikslag möts ska utformas med fokus på de oskyddade trafikanternas säkerhet

Kollektivtrafik

En strategi i Översiktsplan 2010 är att staden ska utvecklas runt vissa gatustråk och kring vissa stomlinjer för kollektivtrafiken. Runt dessa gator och stomlinjehållplatser ska befintliga miljöer utvecklas med fler av bostäder, verksamheter och besöksfunktioner. I översiktsplanen är Granitvägen och Västertorg utpekade som stadsstråk och knutpunkt i staden. Ett stomlinjestråk för kollektivtrafiken är utpekad längs Norbyvägen. I utställningsversionen av den nya översiktsplanen (ÖP 2016) föreslås stomlinjetrafiken beröra även Västertorg. Inom området finns tre stomlinjehållplatser utpekade, dessa är vid Västertorg, vid Täljstenen och cirkulationsplatsen på Norbyvägen och vid Sommaro. Stomlinjen förväntas gå i femminuterstrafik till centrala Uppsala.

På mycket lång sikt, efter 2050, förväntas det att behov kan uppstå för en tvärlänk mellan Börjetull och Gottsunda. Planprogrammet tar därför höjd för att ett nytt stomlinjestråk kan behövas längs Stigbergsvägen och i en förlängning även genom Blodstenen för att ansluta mot Norbyvägen. Osäkerheten kring detta är mycket hög.

Planeringsriktlinjer

- Områdena närmast stomlinjens hållplatser ska utformas för att främja kollektivtrafikåkande

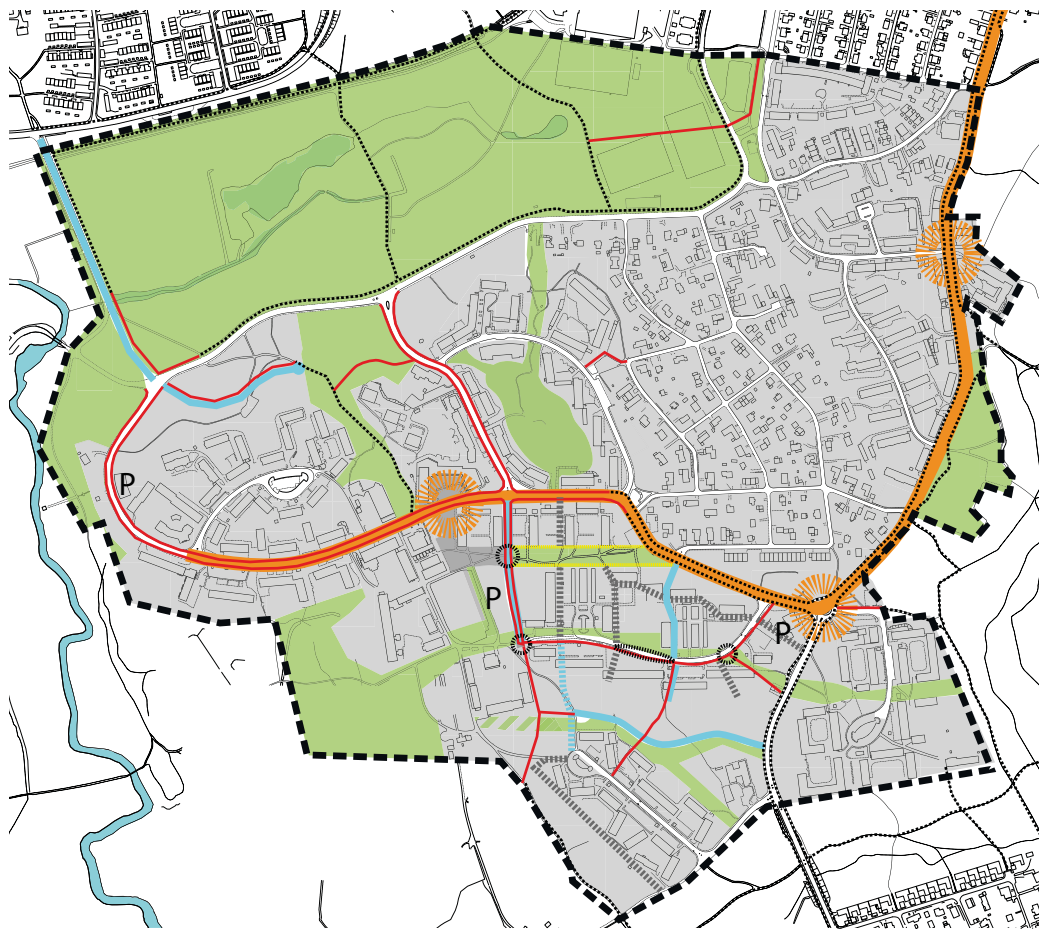
Privatbilar

I Eriksberg är gång-, cykel- och kollektivtrafiken högre prioriterad än framkomligheten för bilen. För att säkerställa att området är tillgängligt för alla invånare behöver dock området vara tillgängligt även för biltrafik. Eriksberg är planerat efter ett planideal som separerade olika trafikslag och med gator som slutar i vändplaner. Programförslaget föreslår att koppla ihop säckgator genom förlängningar, framför allt i områdets mer centrala delar. Stigbergsvägen förlängs söderut så att den går ihop med Marmorvägen. Marmorvägen kommer i sin tur på längre sikt kunna anslutas till Blodstensvägen. Vägarna i Täljstenen och i det föreslagna bostadsområdet i Hammarparken föreslås sluta i vändplatser även i framtiden. Ekebydalsvägen, som binder samman Eriksberg med Flogsta, föreslås rätas ut. Gatunätet ska möjliggöra tillgänglighet för bland annat räddningstjänst, distributionsfordon, färdtjänst och transporter för avfallshantering. I de nya kvarteren kan angöringen ske på kvartersgator, möjligheten till detta behöver studeras vidare i detaljplaneringen.

Parkering

I programområdet föreslås en parkeringsstrategi som bygger på fristående parkeringshus, som komplement till underjordisk parkering. Parkering i markplan ska undvikas. Fördelen med en parkeringshuslösning är att flexibiliteten ökar eftersom det går enklare att ändra markanvändningen om parkeringsbehovet minskar på sikt. Lösningen bidrar även till ett ändrat resebeteende där andra trafikslag blir mer attraktiva om avståndet till bilen blir längre. Ett problem med gårdar som är byggda med parkeringar under sig är att det ofta påverkar möjligheten att bevara och utveckla grönska på gårdarna. För att kunna skapa ett grönare Eriksberg med gårdar som är en del av karaktären behöver grönskan på dessa kunna bevaras. Det här är ett sätt.

Två nya lägen för parkeringshus redovisas i förslaget, båda i de delar av Eriksberg som föreslås förtätas mest. Ett parkeringshus föreslås vid infarten till Marmorvägen från Granitvägen och det andra i kombination med den möjliga kultur- och idrottsanläggningen som föreslås i den förlängda centrumkärnan. Därutöver kan det befintliga parkeringshuset, som ligger längs Granitvägen i den östra delen av Eriksberg, utvecklas.

Teckenförklaring – rörelsestråk

	Stomlinjestråk för kollektivtrafik		Möjlig tillkommande angöringsgata
	Hållplatsläge stomlinje		Tillkommande gångfartsruta
	Befintligt cykelstråk		Upphöjd torgyta som gångfartspassage
	Tillkommande cykelstråk		Strategisk placering av parkeringshus
	Tillkommande kommunal gata		

Parkeringshusen kan bli flera våningar höga och innehålla ett stort antal parkeringsplatser. Med hänsyn till byggnadernas storlek och exponerade placeringar i området är det viktigt att deras inverkan på stadsbilden blir positiv och därmed att byggnaderna utformas med hög arkitektonisk kvalitet.

Planeringsriktlinjer

- Parkeringshuslösningar ska prioriteras. En hög arkitektonisk kvalitet ska eftersträvas.
- Ytkrävande parkeringar i markplan ska undvikas.

Social infrastruktur och samhällsservice

Fler invånare i stadsdelen innebär ett ökat behov av samhällsservice. En viktig del av den sociala infrastrukturen för hela Eriksberg är att skapa plats för växande skolor och förskolor och bebyggelse för vård och omsorg. Många skolor och förskolor i området kan växa för att ta emot fler barn och ungdomar. På sikt kommer nya förskolor att behövas.

Förskolor

Inom programområdet finns sju förskolor. Det har gjorts översiktliga utredningar för att bedöma behovet av skolor och förskolor i stadsdelen över tid. Utredningarna visar att flera av de befintliga förskolorna kan byggas ut för att klara ett växande antal barn i förskoleålder på längre sikt. Utöver detta krävs ett antal nya förskolor. Det reserveras plats för en friliggande förskola i anslutning till det befintliga skolområdet, söder om Hågalsskolan. Nya förskolor kan också byggas integrerade i bostadskvarteren, till exempel i bostadshusens bottenvåningar.

Eriksberg ska kunna tillgodose det egna behovet av förskolor inom stadsdelen. I dag går cirka 275 barn på förskola i stadsdelen. Fullt utbyggt bedöms behovet vara cirka 520 nya förskoleplatser, det motsvarar knappt 30 avdelningar. Behovet förväntas öka i takt med att området förtätas, därför kommer utbyggnaden ske succesivt. Förskolorna kan drivas i kommunal regi eller med privat huvudman.

Förskolan Silikatet

Skolor

Inom programområdet finns det två skolor, Hågalsskolan och Eriksbergsskolan. Det har gjorts översiktliga utredningar för att bedöma behovet av skolor och förskolor i stadsdelen över tid. Utredningarna visar att de befintliga skolorna kan byggas ut för att klara ett växande elevantal. För att klara riktlinjerna för friytan som varje elev bör ha tillgång till krävs att tomterna kan utökas, eftersom antalet barn antas ökas med tid.

Eriksberg ska kunna tillgodose det egna behovet av grundskolor. När hela Eriksberg är fullt utbyggt bedöms behovet vara cirka 900 grundskoleplatser. Behovet bedöms kunna tillgodoses inom eller i nära anslutning till befintliga skolor.

Planeringsriktlinjer

- Förskolor ska ha nära anslutning till natur eller park, oavsett om de ligger i friliggande byggnader eller om de integreras i bostadsbebyggelsen. Den rekommenderade friytan per barn ska i första hand uppnås inom förskoletomten. Samutnyttjande/tillgodoräknande av närliggande park- och naturmark kan utredas där möjligheten att uppnå tillräckligt stor friyta per barn är begränsad.
- Möjligheten att bygga ut befintliga förskolor och grundskolor kan kräva en ny detaljplan. Vid planläggning ska möjligheten att bygga förskolan eller grundskolan i flera våningar utredas för att maximera friytan.
- Parkmark i anslutning till förskolor och grundskolor ska hållas öppen för alla och anläggas för klara hårt slitage.

Eriksbergsskolan

Social omsorg

Inom programområdet finns det många äldre- och omsorgsboenden. Men med en stor andel äldre invånare räcker inte dessa för att täcka behovet. Ett växande invånarantal innebär i sin tur att behovet ökar ännu mer. Översiktliga bedömningar visar att det finns ett behov av ett nytt äldreboende på kort sikt och ytterligare ett till på längre sikt. Det kommer också finnas behov av andra bostäder för social omsorg, till exempel gruppboendestäder.

Glimmervägens äldreboende

Planeringsriktlinjer

- Inom stadsdelen ska det skapas möjligheter för att bygga vård- och omsorgsboenden. Lämpliga lägen är i de centrala delarna, nära till kollektivtrafik, parker och service. Möjligheten att samordna dessa boenden med förskolor uppmuntras.
- Kommande detaljplaner bör utreda, och så långt som möjligt medge, integrerade bostäder för social omsorg inom kvarteren. Detaljerat behov utreds vidare i detaljplaneskedet.

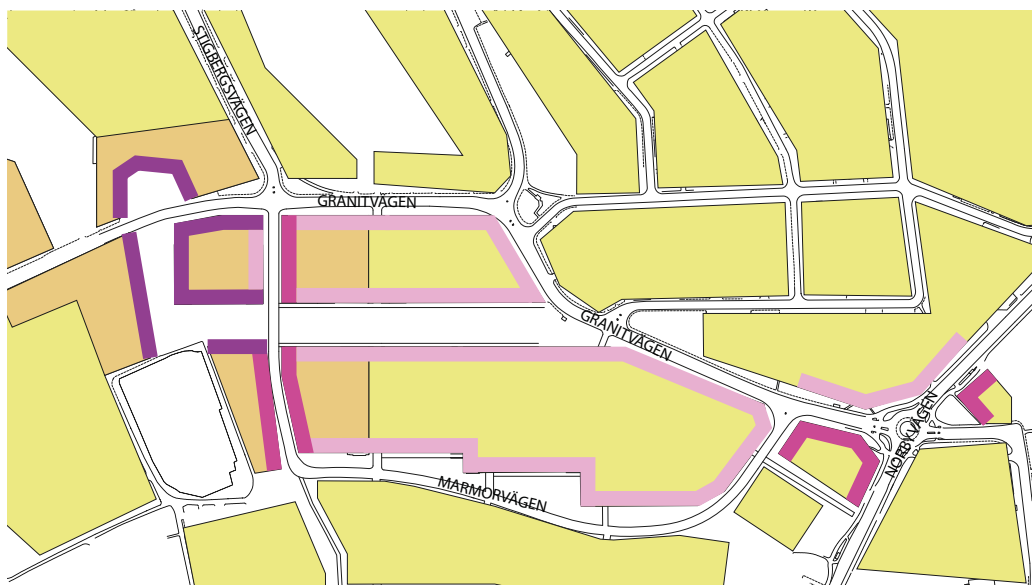
Näringsliv och handel

Eriksberg är framför allt ett populärt bostadsområde. Men inom programområdet finns det även arbetsplatser, framför allt inom handel, vård och omsorg samt skola. Fler arbetsplatser och ett tillskott av besöksfunktioner inom programområdet kan bidra till att stärka både det lokala samhällslivet och till att förenkla vardagslivet för den enskilde personen. Att planera för en blandad stadsdel, med många olika funktioner, bidrar till att skapa en trygg och attraktiv miljö.

Ett starkt och levande centrum

Den kommersiella servicen i Eriksberg är i huvudsak koncentrerad till Västertorg. Där finns bland annat livsmedelsaffärer, ett apotek, en pizzeria och en bank. Längs Norbyvägen finns en blomsterhandel och ett litet kluster av restauranger. Verksamheter som frisörsalonger, en sybehörsbutik och en begravningsbyrå finns också i stadsdelen, integrerad bland bostadsbebyggelsen. Några större kontorsetableringar finns inte inom planområdet.

I markanvändningskartan pekas området närmast Västertorg ut som stadsdelens kärna för utveckling av olika slags verksamheter. Genom att koncentrera utbudet av handel, övrig kommersiell service och andra verksamheter och aktiviteter till stadsdelens nav stärks torget som mötesplats och positiva synergieffekter kan uppnås. Vi ska sträva efter att ge plats för verksamheter i såväl de nya som de befintliga husens bottenvåningar, runt torget men även i andra strategiska lägen i centrala Eriksberg som till exempel hörn och korsningar, se karta nedan. Allt detta bidrar till en levande och tryggt centrum. Det innebär inte att service och verksamheter omöjliggörs i andra delar av stadsdelen. Tvärtom ska ett varierat utbud av verksamheter, i olika omfattning, vara möjliga inom hela programområdet.

Prioritering av verksamheter i bottenvåning. Lila, verksamheter ska finnas i bottenvåning. Cerise, verksamheter i bottenvåning ska prövas i detaljplan. Rosa, verksamheter i strategiska lägen ska prövas i detaljplan.

Planeringsriktlinjer

- Näringslivet ska kunna blandas med bostäder. Verksamheter som medför störningar eller som utgör en säkerhetsrisk ska inte lokaliseras i stadsdelen.
- Möjligheten att etablera kontor i stadsdelen bör undersökas.

Teknisk försörjning

När ny bebyggelse planeras i ett område där den tekniska infrastrukturen redan är utbyggd går det att ta tillvara på redan gjorda investeringar. Inom programområdet finns bland annat ledningsnät för elförsörjning, bredband och fjärrvärme samt kommunalt vatten och avlopp. På grund av det är många nya bostäder och verksamheter som planeras finns det behov av att förstärka systemen efter hand.

Dagvatten

Hågaån i Hågadalen är ytvattenrecipient för hela programområdet och hårt belastad av föroreningar. En liten del av stadsdelen har sin avrinning direkt till Hågaån, men den större delen av ytavrinningen sker till dammsystemet i Ekebydalen innan det går vidare till ån. I nuläget sker i princip all avledning av dagvattnet inom programområdet på ett konventionellt sätt, via ledningsnätet som har sitt utlopp i ån. Det gäller även i villaområdet där många leder takvatten direkt på nätet istället för att leda ut det i trädgårdarna.

Kapaciteten i ledningsnätet är fullt utnyttjad och en förutsättning för att göra en förtätning av programområdet är att detta kan ske utan att flödena i ledningsnätet ökar för mycket. Det har gjorts en översiktlig dagvattenutredning inom ramen för planprogrammet. I utredningen finns förslag på hur dagvattnet kan hanteras i samband med att förändringar i stadsdelen görs.

Lokalt föreslår utredningen åtgärder som i första hand syftar till att fördröja höga flödestoppar för att skydda ledningsnätet. Dessa åtgärder har även en renande effekt och kan utformas för att skydda bebyggelsen runt omkring vid extrema regnsituationer. Åtgärderna föreslås inom och i anslutning till de kvarter där nya hus kan byggas.

Längst ner i systemet föreslås en omläggning av det befintliga ledningsnätet så att vattnet leds till dammsystemet i Ekebydalen, istället för att ledas direkt till Hågaån. Det behövs en ny damm väster om de befintliga dammarna för att kunna fördröja och rena dagvatten från främst bebyggelsen i nordvästra Eriksberg. Åtgärderna i Ekebydalen görs för att förbättra situationen för Hågaån. Åtgärderna innebär ett bättre omhändertagande av dagvatten från hela stadsdelen och inte bara från de nya och förtätade områdena.

Ett antal platser i stadsdelen är lämpliga för allmän fördröjning, bland annat grusplanen i anslutning till Eriksbergsskolan. En framtida multifunktionell men obebyggd yta kan överlagras ett underjordiskt magasin för fördröjning av dagvattnet. Eftersom området ligger lågt i terrängen kan den ytan även fungera som översvämningsyta vid höga flöden, om den får rätt höjdsättning. Även inom områdena Blodstenen, Täljstenen och Hammarparken finns ytor som är lämpliga för allmän fördröjning av dagvatten.

Gatumiljöer kan byggas så att de på olika sätt fördröjer dagvatten innan de når ledningsnätet. Trädplanteringar i skelettjord är ett bra exempel på möjliga åtgärder dit vatten kan ledas från både ytlig avrinning och från dagvattenbrunnar. Parkeringsplatser och gångytor är andra exempel på hur allmänna ytor ger stor ökning av vatten till ledningsnätet vid ett konventionellt utförande. Dessa kan istället utföras i genomsläppliga material och/eller höjdsättas så att avledning sker mot grönytor, växtbäddar eller trädgröpar för att fördröja och rena dagvattnet.

Planeringsriktlinjer

- En fördjupad utredning av dagvattenåtgärder i Ekebydalen bör prioriteras.
- Nya gator och gatuavsnitt bör förses med fördröjningsåtgärder.
- Takdagvatten ska så långt det är möjligt fördröjas lokalt, och inte ledas direkt på dagvattennätet.
- Gårdar och allmänna platser ska höjdsättas så att vattnet leds mot grönytor och uppsamlade grönstråk mellan bebyggelsen.
- Stora hårdgjorda ytor ska i möjligaste mån bytas ut mot mer genomsläppliga material.
- En fördjupad dagvattenutredning ska göras inom ramen för varje enskild detaljplan.
- Instängda områden och sekundära avrinningsvägar i stadsdelen måste beaktas.

Vatten och avlopp

Den tillkommande bebyggelsen inom programområdet kommer att anslutas till det allmänna vatten- och avloppsnätet (VA-nätet). Plats för en ny pump kommer att reserveras i den norra delen av Ekebydalen, i anslutning till Hågadalstråket, i samband med ett pågående planarbete.

Eriksberg och Ekebydalen ligger i nordvästra Uppsala. Kapaciteten för den här delen av staden är begränsad och det pågår utredningar om hur många fler bostäder det befintliga nätet kan bära. Eftersom utbyggnaden av Eriksberg förväntas pågå under många år finns goda möjligheter att samordna bebyggelseutvecklingen med en förstärkning av VA-nätet.

VA-ledningarna följer i huvudsak gatunätet, men inte alltid. Omläggningar och förstärkningar kommer bli aktuella och hanteras inom ramen för respektive efterföljande detaljplan.

Avfallshantering

På många bostadsgårdar i Eriksberg finns det så kallade miljöhus, det är små hus där de boende kan lämna sitt avfall i olika kärl. Några av flerbostadshusen hanterar avfallet i gemensamma lokaler i till exempel husets källare. I villaområdet sker hämtningen av avfall (matavfall och brännbart hushållsavfall) vid respektive tomt. En miljöstation med kärl för till exempel glas och tidningar finns bland annat vid Västertorg. De närmast belägna återvinningscentralerna ligger i Librobäck och i Gottsunda.

Planeringsriktlinjer

- Hämtställen för avfall ska ordnas inom kvartersmarken. Hämtställen för ny bebyggelse får samordnas med hämtställen för befintlig bebyggelse, men inga trapphus bör ha längre avstånd till sin källsortering än 50 meter. Det ska vara lätt att göra rätt, därför är det viktigt att alla har nära till en lättillgänglig avfallshantering.
- Alla hämtställen ska vara tillgängliga, nås utan backningsrörelser och ordnas så att Arbetsmiljöverkets riktlinjer om god arbetsmiljö kan uppfyllas. Dragvägen för sopkärl ska maximalt vara 10 meter lång, hårdgjord och fri från hinder och nivåskillnader.

Övrig teknisk försörjning

Den tekniska infrastrukturen är utbyggd i Eriksberg. Många ledningar följer gatunätet men omläggning och/eller flytt av ledningar kan bli aktuella i framtiden. En fortsatt dialog med respektive ledningsägare kommer att pågå under de efterföljande arbetena med detaljplanerna. Ett antal transformatorstationer kommer sannolikt behövas inom programområdet för att förstärka elnätet. Exakta placeringar kommer att utredas i detaljplaneskedet.

Miljö och hälsa

Bra ljud- och luftkvalitet är viktiga delar i en attraktiv stad. Eriksbergs unika läge nära både staden och naturen skapar goda förutsättningar för en hälsosam boendemiljö. Påverkan av buller, luftföroreningar och markföroreningar av olika slag ska minimeras och Uppsala kommun arbetar aktivt med att minska onödiga transporter med bil till förmån för gång-, cykel- och kollektivtrafik. Det ger förutsättningar för att på lång sikt skapa en mindre bullerstörd miljö med renare luft, trots en växande befolkning.

Trafikbuller

Programområdet berörs av trafikbuller från de olika vägarna i området, det illustreras i den bullerkartläggning som har tagits fram för hela kommunen. Bullervärdena är högst längs Norbyvägen men sammantaget är värdena relativt låga i hela programområdet. Gårdar och park- och naturmiljöer är skyddade från buller med låga värden enligt kartläggningen, det finns många platser i stadsdelen som har en god ljudmiljö.

I juni 2015 beslutade regeringen om en ny förordning om trafikbuller. För ny bebyggelse ska förordningen följas och byggnaderna placeras och utformas med hänsyn till de riktvärden som anges. Det innebär att bullerutredningar ska tas fram i kommande detaljplaner i de lägen där det bedöms behövas.

Planeringsriktlinjer

- Bullerfrågan ska utredas inom varje kommande detaljplan och bullerutredningar ska då tas fram vid behov.
- Bostäder kan prövas i bullerutsatta lägen. Lägenheterna bör då genomgående erbjuda en luddämpad sida.
- I anslutning till bullerkällor ska bebyggelsen utformas så att den fungerar avskärmade. Det ska inte finnas några vallar och plank ska undvikas så långt det är möjligt.
- Verksamheter som medför bullerstörningar för omgivningen ska inte lokaliseras inom området.
- För att minimera buller ska både allmänna gator och gator på kvartersmark utformas så att man skapar ett lugnt trafiktempo.

Luft

För att säkra en god luftkvalitet har miljö kvalitetsnormer för utomhusluft med avseende på föroreningar och partiklar antagits på en nationell nivå. Programområdet bedöms ligga i en miljö som klarar miljö kvalitetsnormerna för luft. Trafikmängderna är relativt små och det finns utrymme längs gatorna för luften att cirkulera, vilket späder ut föroreningshalten. En tätare byggd miljö där husen står närmare gatan kan försämra luftkvaliteten lokalt.

Planeringsriktlinjer

- En tätare byggd stadsdel ska inte innebära att luftkvaliteten försämras. I delområden där luftkvaliteten riskerar att påverkas till det sämre ska luftkvaliteten undersökas och åtgärder vidtas för att säkra en god luftmiljö. En variation av hushöjder kan underlätta cirkulationen.
- För att minimera utsläpp ska både allmänna gator och gator på kvartersmark utformas för att skapa ett lugnt trafiktempo.

Markföroreningar

Inom programområdet finns ett antal förorenade områden enligt länsstyrelsens MIFO-databas (Metodik för förorenade områden). De flesta objekten är inte riskklassade, alternativt åtgärdade, och utgörs av drivmedelsanläggningar, åkerier och tvättinrättningar. Flera av dessa är inte längre i bruk. Ekeby bruks deponiområde i Ekebydalen har riskklass 2. Ekebydalen har förutom deponi använts som lertäkt och slambassäng.

Planeringsriktlinjer

- När bostadsbebyggelse ska byggas inom ett område måste marken från föroreningssynpunkt uppnå statusen "känslig markanvändning". Områden där det finns indikationer på föroreningar ska utredas med avseende på markföroreningarna så att åtgärder kan vidtas.
- Tidigare verksamheters påverkan på Ekebydalen ska utredas inför utvecklingen dalen.

Riskklass är ett prioriteringsverktyg för Länsstyrelsen som grundar sig på en samlad riskbedömning av riskerna som finns för människors hälsa och miljö. Det finns fyra olika riskklasser.

Klass 1: Mycket stor risk för människors hälsa och miljön

Klass 2: Stor risk

Klass 3: Måttlig risk

Klass 4: Liten risk

Geografiska delområden

Eriksberg är ett område som har byggts ut under stora delar av 1900-talet. Utbyggnaden har skapat delområden med mycket olika karaktärer. Planprogrammet föreslår förtätningar inom stora delar av Eriksberg. Men förtätningen kommer att ta sig olika uttryck i olika delar, med hänsyn till de olika karaktärerna som redan finns inom varje delområde. För att underlätta redovisningen har Eriksberg delats in i tio geografiska delområden. I dessa delområden kommer den planerade förändringen att beskrivas inom respektive delområde. För varje delområde föreslås också ett antal delområdesspecifika riktlinjer som ska vara vägledande för efterkommande planering. Dessa riktlinjer ska läsas tillsammans de ämnesspecifika riktlinjerna som gäller för hela programområdet och som beskrivs på sidorna 35 till 61.

Centrala Eriksberg

Västertorgs potential och den planerade stomlinjen ger förutsättningar för fler bostäder, fler verksamheter och mer service i centrala Eriksberg. Programförslaget föreslår mer bebyggelse nära Västertorg och en förlängning av torget söderut. Fler bostäder bidrar till att stärka det lokala centrumet, eftersom fler invånare ger underlag för att erbjuda ett större utbud av varor, tjänster och aktiviteter. Här kan uteserveringar samsas med lek och andra aktiviteter. Torget är en urban plats till skillnad från många andra offentliga platser i Eriksberg. I anslutning till det utvidgade torget ska det finnas lokaler för verksamheter i bottenvåningarna. Byggnaderna bidrar på så sätt till att skapa de offentliga rummen. De kan i detta centrala läge av stadsdelen vara högre än nya byggnader i andra delar av Eriksberg.

Den nya centrumbildningen avslutas i söder med ett nytt kvarter som kan innehålla kultur- och idrottsmöjligheter, gärna en profilbyggnad för ett publikt ändamål. Kvarteret vänder sig även mot skolområdet och grusplanen som kan utvecklas till ett nytt stadsrum som går att använda för olika aktiviteter under större delar av dagen, även efter skoltid. Den offentliga marken föreslås att utvecklas till en stadsdelpark som sträcker sig från torget ut mot Hågadalen (läs mer i kapitlet om park och plats på sidan 44).

Naturen gör sig påmind i denna centrala del av Eriksberg, både genom den sparade växtligheten och genom den stiliserade naturen. Grönstråken löper in i området från Ekebydalen i norr, Hågadalen i väster och från Stadsskogen i öster. Den centrala delen av Eriksberg är platsen där alla stråken möts.

Parkeringar i underjordiska garage under bostadsbebyggelsen ska avvägas mot möjligheten att använda centrala parkeringshuslösningar och möjliggöra att befintlig grönska sparas på gårdarna. Parkeringshus eller annan lösning för ett större antal parkeringar kan prövas i anslutning till ett eventuellt allaktivitetshus centralt i området för både boende och verksamheter. Utrymmeskrävande markparkeringar ska undvikas.

Västertorg

Riktlinjer för fortsatt planering i centrala Eriksberg

- Nya byggnader ska placeras för att skapa en utökad centrumbildning söderut från Västertorg. Byggnaderna ska stärka platsbildningarna runt torget och allaktivitetsytan/stadsdelsparken i söder.
- Bostadsbyggnaderna ska utformas med levande bottenvåningar och verksamhetslokaler i strategiska lägen.
- Runt Västertorg ska nya byggnader bidra till en mer urban känsla. En högre täthet och högre byggnader än i övriga Eriksberg är motiverat med hänsyn till Västertorg som är en utpekad stadsdelsnod med närhet till en planerad stomlinjehållplats.
- Skolans grusplan kan utvecklas till en allaktivitetsyta, som en del av en ny stadsdelspark som kan användas efter skoltid av allmänheten.

Runt Marmorvägen

Kvarteren öster om Västertorg och söder om Marmorvägen kommer att förtätas med ny bostadsbebyggelse. De nya husen ska anpassas till det befintliga området så att de äldre skivhusen går att uppleva bland den nya bebyggelsen. Den nya bebyggelsen ska därför vara tydligt lägre än de höga skivhusen.

Kvarteren i delområdet ska utformas så att man upplever grönskan på gårdarna utifrån. Genom att inte sluta kvarteren lämnas öppningar i bebyggelsen för in- och utblickar. Den exakta kvartersindelningen har inte studerats i detta program, men

gatustrukturen kommer sannolikt att bli en blandning av allmänna lokalgator och privata kvartersgator. Lokaler för verksamheter i bottenvåningar bör eftersträvas i strategiska lägen vid till exempel mindre platsbildningar, hållplatslägen och gatuhörn.

För bebyggelsen söder om Marmorvägen finns två scenarier. Husen kan rivas och ersättas med mer bebyggelse och fler bostäder än idag som byggs efter samma principer som i övriga delområdet. Det andra alternativet är att husen istället bevaras, då kan bebyggelsen endast förtätas i mindre omfattning.

Delområdet genomkorsas av två östvästliga grönstråk. Eriksbergsparken går från Granitvägen mellan skivhusbebyggelsen in till den nya centrumkärnan och skapar därmed ett grönt rum i delområdets norra del. Längs Marmorvägens norra sida föreslås ett mindre parkstråk som skapar platser vid skivhusens fasader. Parkstråket kan bli en del av ett gröonstråk som binder ihop Stadsskogen med Hågadalen, och i förlängningen även Rosendal och Ulleråker.

Parkeringar i underjordiska garage under bostadsbebyggelsen ska avvägas mot möjligheten att använda centrala parkeringshuslösningar och möjliggöra att befintlig grönska sparas på gårdarna. I områdets östra del, där Granitvägen möter Marmorvägen, reserveras plats för ett gemensamt parkeringshus. Utrymmeskrävande markparkeringar ska undvikas.

Kvarteret Marmorn.

Riktlinjer för delområdet runt Marmorvägen

- Ny bebyggelse ska komplettera befintliga skivhus i en lägre och mer uppbruten skala.
- Nya byggnader ska gestaltas med fokus på upplevelsen i ögonhöjd. Det innebär bland annat väl gestaltade bottenvåningar och entréer mot gatusidan. Där det är möjligt ska även bottenvåningarna i befintliga hus omvandlas.
- Bebyggelsen ska bidra till att definiera gaturummen längs Granitvägen.
- Bebyggelsen längs Marmorvägens norra sida ska förhålla sig till det genomlöpande parkstråk som föreslås där. Längs den södra sidan ska eventuell ny bebyggelse följa gatan med förgårdsmark.
- Mot Eriksbergsparken ska skivhusens gavlar betonas genom lägre tillkommande bebyggelse.
- Verksamhetslokaler ska övervägas i bottenvåningar i strategiska lägen, till exempel vid mindre platsbildningar och hörn.

Längs Norbyvägen

I den norra delen av programområdet kantas Norbyvägen av längsgående lamellhus. Längre söderut kantas gatan istället av grönområden. Programförslaget redovisar en möjlighet att förtäta området närmast vägen med längsgående lamellhus även i den södra delen av delområdet. I närheten av mötet mellan Granitvägen och Norbyvägen kommer det att finnas en stomlinjehållplats, det motiverar till fler bostäder och till fler verksamheter. Högre bebyggelse kan prövas öster om stomlinjehållplatsen.

Norbyvägen

Riktlinjer för området närmast Norbyvägen

- Ny bebyggelse längs Norbyvägen ska följa rådande struktur längs gatan, det vill säga med lamellhus längs gatan.
- Runt cirkulationsplatsen och hållplatsläget är en högre täthet och skala motiverat. Här eftersträvas lokaler i bottenvåningarna som ger möjlighet till etablering av verksamheter i anslutning till hållplatsläget.
- Högre bebyggelse kan prövas i ett läge öster om stomlinjehållplatsen.

Norra Eriksberg

Delområdet karakteriseras av naturmark med delvis brant terräng. Ny bebyggelse i dessa områden kommer att skapa en ny stadsbildsfront mot Ekebydalen. Området avgränsas i norr mot Eriksbergsvägen och sluttar ner mot dalen. Den nya bebyggelsen ska anpassas efter de topografiska förutsättningarna och växtligheten. Områden med sparad naturmark ska sparas mellan bostadskvarteren och kvarteren ska inte slutas helt. Mellanrum mellan byggnaderna lättar upp strukturen och ger möjlighet till in- och utblickar.

Den populära pulkabacken ska bevaras och vägar för motortrafik ska inte passera genom parkstråket. Parkstråket sträcker sig ända från Ekebydalen in till Västertorg och centrumkärnan.

Ett planbesked finns för del av Eriksberg 1:27, väster om Stigbergsvägen.

Utblick från Hammarparken mot Flogsta.

Riktlinjer för Norra Eriksberg

- Ny bebyggelse ska anpassas efter topografin.
- Naturmark ska sparas mellan kvarteren, kvarteren ska inte slutas.
- Ny bebyggelse öster om Stigbergsvägen kan prövas i en detaljplaneprocess inklusive fördjupade utredningar.
- Ny bebyggelse väster om Stigbergsvägen ska avgränsas från pulkabacken med hjälp av växtlighet.

Ekebydalen

Ekebydalen är ett omtyckt rekreationsområde med potential att utvecklas. Ekebydalen är även regionalt viktig för idrottsverksamhet. Idag är området inte planlagt och olika anspråk på marken förekommer. Ekebydalen föreslås kunna utvecklas för idrotts- och rekreationsändamål, såväl befintliga som nya. Inom ramen för planprogrammet föreslås en ny övergripande dagvattenlösning som innebär utveckling av befintliga dammar, men även att nya dammar behöver byggas i dalen.

Eventuell ny bebyggelse i Ekebydalen ska vara direkt anknuten till natur-, park- eller rekreations- och idrottsändamål. Bostäder ska inte byggas i Ekebydalen.

Ekebybanan i Ekebydalen.

Riktlinjer för Ekebydalen

- Området ska utvecklas för natur-, park-, rekreations- och idrottsändamål. Bostäder ska inte planeras i Ekebydalen.
- Ny bebyggelse i dalen ska vara kopplad till de olika park- och idrottsfunktionerna, till exempel omklädningsrum. Byggnadernas gestaltning och skala ska utgå från Ekebydalens karaktär.

Blodstenen

Blodstenen ligger i södra Eriksberg och är ett tydligt avgränsat bostadsområde. Sambandet med resten av Eriksberg kan stärkas genom flera rörelsekopplingar. Det ska vara tydligt och tryggt att röra sig till, från och genom området.

Den befintliga strukturen är i vissa delar svår att komplettera. Därför kan vissa byggnader behöva rivas när området kompletteras. Möjligheten till ny bebyggelse inom delområdet utgörs dels av förtätningar inom det befintliga kvarteret och dels av ny bebyggelse på mark som idag utgörs av naturmark längs programområdets västra gräns. Nya byggnader ska anpassas till den befintliga bebyggelsen, de topografiska förhållandena på platsen och naturens närvaro. Skoltomten i områdets östra del kan utvecklas och det finns också plats för en fullstor förskola vid behov, förutsatt att tomten kan utökas något.

der ska anpassas till den befintliga bebyggelsen, de topografiska förhållandena på platsen och naturens närvaro. Skoltomten i områdets östra del kan utvecklas och det finns också plats för en fullstor förskola vid behov, förutsatt att tomten kan utökas något.

Bebyggelsen i kvarteret Blodstenen.

Riktlinjer för Blodstenen

- Kopplingen till resten av Eriksberg ska värnas och plats för nya rörelsestråk ska sparas.
- Befintliga kvarter kan kompletteras, den befintliga bebyggelsestrukturen kan i viss mån ersättas av och kompletteras med ny bebyggelse.
- Ny bebyggelse ska anpassas till befintlig bebyggelse och till topografin och växtligheten, särskilt träden.
- Kvarter ska inte slutas, utblickar mot park och/eller natur ska finnas.
- Bebyggelse väster om den befintliga bebyggelsen kan prövas i en detaljplaneprocess inklusive fördjupade utredningar. Naturanpassning är ett viktigt ledord för ny bebyggelse, stor hänsyn till upplevelsen från Hågadalen ska tas i de fall den bedöms påverkas.
- Riktlinjer för skolor och förskolor, se sid x.

Täljstenen

Täljstenen ligger öster om Norbyvägen och är ett tydligt avgränsat och väl sammanhållet bostadsområde. Möjligheten till ny bebyggelse inom delområdet är begränsad till en förtätning i mindre omfattning (eventuell ny bebyggelse längs Norbyvägen beskrivs i delområdet Längs Norbyvägen). Mitt i området finns en stor vändplan och bebyggelsen runt vändplanen vänder sig bort från platsen. Bostadsentréer saknas och byggnaderna karakteriseras av garageportar på bottenvåningarna. Detta skapar ett mycket stort rum som är helt tillägnat bilen.

Den stora vändplanen i områdets mitt kan omvandlas och rymma ett helt nytt kvarter. Bebyggelsen bör ha en annan skala och kan till exempel vara högre än de befintliga byggnaderna i området för att de olika årsringarna ska vara tydliga. Skoltomten i områdets sydöstra del är stor och kan förtätas med ny bebyggelse för ändamålet. I övrigt kan området kompletteras med enstaka tillägg som följer områdets struktur. Nya byggnader i delområdet ska anpassas efter de topografiska förhållandena på platsen och efter naturens närvaro.

Grönstråket som passerar igenom området och löper från Hågadalen till Stadsskogen ska värnas. Det bör förstärkas ytterligare och göras tydligare så att de som går längs stråket kan passera lokalgatan på ett säkert sätt.

Vändplanen i Täljstenen.

Riktlinjer för Täljstenen

- Kopplingen till resten av Eriksberg ska värnas om och ett grön kil för rörelse mellan Marorn och Stadsskogen ska finnas.
- Möjligheten att förtäta området genom att bebygga vändplanen i områdets mitt bör prövas i en detaljplaneprocess.
- Enstaka ny bebyggelse kan komplettera den befintliga bebyggelsestrukturen.
- Kvarter ska inte slutas, utblickar mot park och/eller natur ska finnas.
- Ny bebyggelse ska anpassas till topografin och växtligheten på plats, särskilt träden.
- Riktlinjer för skolor och förskolor, se sid x.

Gnejsplan, Lågberget, Högberget med flera

Delområdet Gnejsplan, Lågberget, Högberget med flera är en del av västra Eriksberg som speglar efterkrigstidens stadsplaneringsideal och bostadsbyggande. Området är planerat i tydliga grannskapsenheter med stor hänsyn till topografin och växtligheten. Trafiksepareringen är tydlig och gårdarna är bilfria, medan gaturummet på flera håll är bilorienterad med parkeringsplatser på förgårdsmark och garage i de byggnader som ligger längs gatorna. Gårdarna öppnar upp sig mot naturen och många gårdsmiljöer har tydlig naturkaraktär med sparad naturmark, uppvuxna träd och partier med berg som går i dagen. Planprogrammet redovi-

sar ingen större förändring av delområdet, endast enstaka kompletteringar kan prövas inom befintlig struktur. Ett planbesked finns för Detaljplan för Eriksberg 1:4 och 4:1, i delområdets nordöstra hörn.

Bebyggelse längs Glimmervägen.

Riktlinjer Gnejsplan, Högberget, Lågberget m. fl.

- Bostadskompletteringar i befintliga strukturer kan prövas.
- Ny bebyggelse ska inte sluta kvarteren, utblickar mot park och/eller natur ska finnas.
- Naturanpassning är ett viktigt ledord för ny bebyggelse, stor hänsyn till upplevelsen från Hågadalen ska tas i de fall den bedöms påverkas.

Villaområdet

I Eriksbergs villaområde, ursprungligen kallat Ekeby egnahem, finns villabebyggelse från 1920-talet och framåt. Den terränganpassade kvartersstrukturen med svagt slingrande gator är det som tydligast visar på idealen som rådde här när området började byggas ut. Endast en handfull villor vittnar om hur husen såg ut vid den tiden, eftersom gradvisa om- och tillbyggnader har skett under åren. Vissa tomter har styckats av och nya hus har kommit till. Planprogrammet redovisar inga större förändringar inom delområdet. Enstaka kompletteringar inom villastrukturen kan prövas.

Villaområdet

Riktlinjer för villaområdet

- Enstaka kompletteringar inom den befintliga villastrukturen kan prövas.

Sommaro-Lindsberg

I delområdet finns mycket höga kulturvärden i form av Eriksbergskyrkan och Lassebygårde. Planprogrammet redovisar inga större förändringar inom delområdet, men enstaka kompletteringar inom befintliga strukturer kan bli aktuella. En stomlinjehållplats kommer att finnas i området längs Norbyvägen och i närheten av den är det lämpligt med verksamheter och service.

Lassebygårde

Riktlinjer för Sommaro-Lindsberg

- Enstaka kompletteringar inom befintliga strukturer kan prövas.
- Vid eventuella planuppdrag i närheten av hållplatser för stomlinjetrafik bör möjlighet till verksamheter och service alltid övervägas.

-
- 1. Förutsättningar** **sid 13**
 - 2. Vision, mål och strategier** **sid 23**
 - 3. Programförslaget** **sid 31**

4. Genomförande

Organisation ... sid 76
Tekniska frågor och utredningar ... sid 77
Fastighetsrättsliga frågor ... sid 78
Ekonomi ... sid 78
Etappindelning ... sid 78

- 5. Konsekvenser** **sid 79**
-

Genomförande

Genomförandet av planprogrammet kommer att ske under en längre tid. Detta kapitel beskriver principerna för hanteringen av genomförandefrågorna i kommande planerings-skeden.

Organisation

Ansvarsfördelning

Exploatörerna har det samlade administrativa och ekonomiska ansvaret för att genomföra anläggningar på kvartersmark och ansvarar även för ansökan om fastighetsbildning inom kvartersmark. Exploatörerna ansvarar för och bekostar eventuell omdragning av befintliga ledningar som berörs av ett genomförande av kommande detaljplaner.

Kommunen ansvarar för projektering och anläggande av allmänna platser inom programområdet, samt ansökan om fastighetsbildning av allmän plats. Kommunen ansvarar även för att planera för det utökade behov av skol- och förskoleplatser samt annan social infrastruktur som planprogrammet genererar.

Huvudmannaskap

Kommunen är huvudman för allmän plats, vilket innebär ett ansvar för genomförande, drift och underhåll.

Avtal

Kommunen och exploatörerna ska avtala om hur genomförandet av planprogrammet ska gå till. Några typer av avtal som kan komma att bli aktuella preciseras nedan. Ytterligare möjligheter för andra former av genomförandevalt finns.

Planavtal

Vid varje beslut om detaljplanering inom planprogramområdet ska den kommunala planmyndigheten teckna ett planavtal med berörd exploatör. Planavtal reglerar kostnads- och ansvarsfördelning vid framtagande av detaljplaner.

Markanvisningsavtal

Exploatering på kommunal mark ska föregås av beslut om markanvisning i enlighet med kommunens riktlinjer för markanvisningar. Ett markanvisningsavtal utgör en överenskommelse mellan kommunen som markägare och en exploatör som ger exploatören ensamrätt att under en begränsad tid under vissa givna villkor förhandla med kommunen om överlåtelse eller upplåtelse av ett visst markområde för bebyggande. En markanvisning syftar till att senare teckna ett bindande avtal om överlåtelse av kommunal mark med sådana villkor för exploateringen som så långt som möjligt säkerställer att en detaljplan kan genomföras så att kraven på ett välfungerande bebyggelseområde blir tillgodosedda. Försäljning av en mindre mängd kommunal tillskottsmark till en exploatör kan om det bedöms lämpligt regleras i exploateringsavtal i stället för i markanvisningsavtal, vilket beskrivs närmare nedan. Slutligen förutsätter begreppet markanvisning att marken inledningsvis ägs av kommunen. Mark som ägs av ett kommunalt bolag omfattas inte av denna definition.

Köpeavtal för exploatering

Steget efter markanvisning innebär att kommunen, strax innan en detaljplan med ny bebyggelse på kommunal mark ska antas, tecknar ett köpeavtal för exploatering med exploatören. Köpeavtalet för exploatering ska i detalj reglera bland annat överlåtelse av ett visst markområde för bebyggelse, eventuella krav vid exploateringen samt samordning och tidplan.

Exploateringsavtal

Exploateringsavtal avser exploatering av mark som ägs av annan än kommunen. Vid detaljplaner på privat mark ska exploateringsavtal tecknas mellan kommunen och exploatören inför antagandet av respektive detaljplan. Exploateringsavtal ska i detalj bland annat reglera eventuella marköverlåtelser mellan kommunen och exploatören, kostnader samt ansvarsfördelning under genomförandet av planen. Vilka krav som kommer att ställas på exploatörer kommer att preciseras närmare i kommunens riktlinjer för exploateringsavtal, som är under framtagande.

Tekniska frågor och utredningar

Dagvatten

Exploatörerna ansvarar för att utreda förutsättningar och tekniska lösningar för dagvattenhantering inom kvartersmark. Exploatörerna ansvarar även för anläggande och drift av dagvattenanläggning inom kvartersmark. Kommunen genom dess bolag Uppsala Vatten och Avfall AB ansvarar för anläggande och drift av dagvattenanläggningar inom allmän plats.

Vatten och avlopp

Kommunen har ett lagstadgat ansvar att besluta om vilka delar av kommunen som ska utgöra verksamhetsområde för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen, det som i dagligt tal kallas kommunalt vatten och avlopp, förkortat VA. Programområdet ingår i det beslutade verksamhetsområdet för den allmänna VA-anläggningen. Uppsala Vatten och Avfall AB är huvudman för denna.

Buller och luft

Exploatörerna ansvarar för att utreda förutsättningarna att klara luftkvalitetsnormer och bullerriktvärden vid ett genomförande av programmet och efterföljande detaljplaner.

Trafikanläggningar

Kommunen ansvarar för att kalkylera, projektera och anlägga de nya trafikanläggningar (till exempel gator, gång- och cykelvägar och torg) som planeras på allmän plats. Det samma gäller för ombyggnad av befintliga trafikanläggningar kopplade till planprogramets genomförande. Kostnaderna för detta tas ut i form av en exploateringsavgift från berörda exploatörer. Exploatören ansvarar för och bekostar trafikanläggningar på kvartersmark.

Exploatörer ansvarar för att tillgodose det parkeringsbehov som uppstår till följd av den egna exploateringen. Detta ska ske i enlighet med kommunens gällande riktvärden kring parkering vid tiden för den enskilda detaljplanens framtagande.

Ledningar

Exploatörerna ansvarar för att utreda förekomst av ledningar som berörs av respektive exploatering. Det kan finnas av kommunen okända ledningar.

Avfall

Exploatörerna ansvarar för att utreda förutsättningar för avfallshantering inom respektive exploatering.

Markmiljöutredning

Vid exploatering ansvarar exploatören för och bekostar utredningar kring förekomst av markföroreningar samt eventuella markmiljöåtgärder till följd av detta inom sina fastigheter. Kommunen ansvarar för att utreda eventuell förekomst av markföroreningar inom sina fastigheter i samband med exploatering.

Fastighetsrättsliga frågor**Marköverlåtelse**

Mark som planläggs som allmän plats ska lösas in av kommunen. Expropriationslagens ersättningsregler är utgångspunkt för ersättning vid marköverlåtelse av allmän plats.

Fastighetsbildning

Kommande detaljplaner utgör underlag för de fastighetsrättsliga åtgärder som är en förutsättning för genomförandet av kommande detaljplaner. Exploatören ansvarar för och bekostar ansökan om fastighetsbildning av kvartersmark. Kommunen ansvarar för ansökan om fastighetsreglering av mark som i kommande planer planläggs som allmän platsmark.

Ekonomi**Fördelning av kostnader och ansvar**

Kommunen ansvarar för att kalkylera, projektera och anlägga allmänna platser som blir en konsekvens av genomförandet av planprogrammet och kommande detaljplaner. Kostnaderna för detta tas ut i form av en exploateringsavgift från berörda exploatörer. Viss förändring av allmän plats kan komma att finansieras av kommunen. Exploatören ansvarar för och bekostar anläggningar på kvartersmark, samt ansvarar ekonomiskt gentemot kommunen för flytt av ledningar som berörs.

Anslutningsavgifter och övriga avgifter

Exploatören betalar erforderliga anslutningsavgifter för teknisk infrastruktur samt bygglovs-, fastighetsbildnings- och lagfartskostnader kopplade till ett genomförande av projekt inom kvartersmark.

Etappindelning

Utbyggnadstiden för hela planprogramområdet uppskattas idag uppgå till 15-25 år men kan förkortas eller förlängas efter ändrade förhållanden. Programområdet kommer att delas in i flera etapper och genomförandet delas därför upp i flera mindre delprojekt och detaljplaner. I vilken ordning utbyggnaden ska ske är ännu inte beslutat med undantag för den första etappen, för vilken till viss del detaljplaneringen redan påbörjats. Den första etappen innefattar de detaljplaner som det redan finns planbesked för och som formellt redan pågår. Dessutom ingår området närmast Västertorg. Notera att de delområden som beskrivs i föregående kapitel inte motsvarar utbyggnadsetapper.

-
- 1. Förutsättningar** sid 13
 - 2. Vision, mål och strategier** sid 23
 - 3. Programförslaget** sid 31
 - 4. Genomförande** sid 75

5. Konsekvenser

Programmets konsekvenser ... sid 80

Miljökonsekvenser ... sid 81

Sociala konsekvenser ... sid 84

Ekonomiska konsekvenser ... sid 87

Planprogrammets konsekvenser

Den föreslagna utvecklingen av programområdet som presenteras i detta förslag är resultatet av ett antal övergripande avvägningar som gjorts baserat på områdets förutsättningar och stadsbyggnadsvisionen. Konsekvensdiskussionen belyser de konsekvenser som ett genomförande av föreslagen utveckling medför och detta ska ställas mot ett nollalternativ för att tydliggöra graden av konsekvenserna. Nollalternativet ska utgöra referensalternativ till den föreslagna utvecklingen. Det innebär ett beskrivet scenario av vad som händer om den föreslagna utvecklingen inte genomförs, till exempel om gällande detaljplanplan fortsätter att gälla.

Nollalternativ

Nollalternativet innebär generellt att gällande detaljplaner inom programområdet fortsätter att gälla. I dag är de gällande detaljplanerna i princip fullt utnyttjade i nästan hela programområdet. Det innebär att det som kan byggas enligt planerna har byggts och att stora delar av den obebyggda marken inte får bebyggas enligt gällande planer. För att få bygga nya byggnader eller göra större förändringar av den befintliga bebyggelsen krävs alltså nya detaljplaner. De planuppdrag som gavs redan innan programarbetet startades är en realitet även i nollalternativet. Det innebär att de föreslagna förändringarna i de planarbetena kan innebära ett tillskott av bostäder i stadsdelen på 400–500 lägenheter (enligt preliminära uppskattningar i planuppdragen och de pågående planarbetena).

Delar av det befintliga bostadsbeståndet i Eriksberg står inför stora renoveringar. Renoveringar av befintliga hus kan göras utan nya detaljplaner och förnyelsen av till exempel skivhusen längs Granitvägen är inte beroende av detta program. Däremot är möjligheten att stärka och utveckla Västertorg och Eriksberg med bättre utbud av offentlig och kommersiell service och kollektivtrafik begränsad i nollalternativet. Anledningen är att boendeunderlaget inte ökar i samma omfattning som i programalternativet.

Programalternativ

Programalternativet visar vilka konsekvenserna blir om förslaget genomförs i sin helhet. Hela förslaget antas kunna vara fullt utbyggt först efter 2030. Dessa konsekvenser redovisas i tre kategorier, miljö, sociala och sociala konsekvenser. En behovsbedömning har gjorts för att utreda miljökonsekvenserna och i viss mån sociala konsekvenser. För att ytterligare belysa de sociala konsekvenserna har en social konsekvensanalys (SKA) genomförts som är baserat på programförslaget. De ekonomiska konsekvenserna har utretts i en övergripande exploateringskalkyl som är baserad på samrådsförslaget.

Miljökonsekvenser

I samband med programarbetet har en översiktlig behovsbedömning för miljöbedömning av förslaget tagits fram. Behovsbedömningen beskriver bland annat förslagets miljökonsekvenser och en sammanfattning redovisas nedan. Jämfört med nollalternativet innebär ett genomförande av programförslaget en miljöpåverkan utifrån flera av dessa aspekter. Om programmet genomförs fullt ut påverkas såväl stadsbilden som de kultur- och naturvärden som finns i området.

Landskapsbild och stadsbild

Eriksberg har vuxit fram på en skogsklädd höjd, till största delen från 50-talet och framåt. Från omkringliggande områden, till exempel från Flogsta/Ekeby och Hågadalen så uppfattas mycket lite av Eriksbergs bebyggelse eftersom kantzoner utgörs av sparad natur. Om programmet genomförs kommer upplevelsen av Eriksberg från kringliggande stadsdelar att påverkas. Vissa delar av programområdet påverkas mer än andra delar och några delar påverkas endast marginellt. Den tillkommande bebyggelsens visuella påverkan på landskapsrummen bedöms sammantaget bli liten, även om den i vissa delar innebär att sparad natur bebyggs. Eriksbergs möte med Ekebydalen kommer att upplevas på ett annat sätt än i dag.

Inom programområdet påverkar den omvandling som programmet innebär stadsbilden i olika grad inom olika delar av programområdet. Stadsbilden i centrala Eriksberg kommer att förändras mycket, från ett modernistiskt område med "hus-i-park" till en kvartersstruktur där bebyggelsen tydligare samspelar med omgivande gator och inre gårdsmiljöer. Gaturummen föreslås dock få en organisk karaktär och bygger inte på ett linjärt rutnät. Eriksberg kommer att bli mer urbant på grund av den nya strukturen, framförallt i de centrala delarna. Om planprogrammet genomförs fullt ut bedöms påverkan på stadsbilden vara påtaglig i Eriksbergs centrala del och mot Norbyvägen.

Kulturarv

Som underlag till planprogrammet har en kulturmiljöutredning gjorts. Det finns flera kulturhistoriskt värdefulla delar och byggnader i området, till exempel Lassebygårde och Eriksbergskyrkan. Den del av Eriksberg som byggdes under modernismen har en kulturhistoriskt intressant planstruktur. Många av byggnaderna har under åren byggts om och förändrats så att själva husens värde inte är lika höga som planens.

En förtätning av stadsdelen får konsekvenser för den befintliga bebyggelsen. Planidealet i de modernistiska delarna kommer att förändras helt genom tillkommande bebyggelseförtätningar. Bedömningen är att kulturmiljön kommer att påverkas påtagligt, i förhållande till nollalternativet, men de riktlinjer som anges i programförslaget syftar till att göra det möjligt att fortfarande kunna läsa ut de äldre strukturerna. Värdefulla områden som Västertorg och pulkabacken kommer att bevaras. I den nordligaste delen av Eriksberg, där Lassebygårde och Eriksbergskyrkan ligger, föreslås inga omfattande förändringar.

Naturmiljö och naturvärden

Höga naturvärden finns i Eriksbergs direkta närhet men också inom stadsdelen. Naturvärden och spridningssamband har kartlagts inom ramen för den naturvärdesinventering som har gjorts i samband med programarbetet. Stora delar i Eriksberg har varit skog, när stadsdelen sedan växte fram under förra århundradet sparades naturmark mellan husen och mellan olika delområden. I några av dessa grönområden finns höga naturvärden, ofta knutna till äldre bestånd av solbelyst tall. I stadsdelen finns även värdefulla djur, bland annat flera olika fladdermössarter och insekter. I Ekebydalen finns ett varierande landskap med många värdefulla småbiotoper, bland annat dammar, beteshagar, kolonilotter och buskage. Dalen som helhet har ett värde som är större än de enskilda biotoperna och har avgränsats som ett så kallat landskapsobjekt.

Delar av de områden som har höga naturvärden kommer, vid ett genomförande av planprogrammet, bebyggas. Det finns naturvärden inom programområdet som riskerar att påverkas negativt om planprogrammet genomförs fullt ut. Det finns också stora naturvärden i omkringliggande naturreservat för Hågadalen-Nåsten och för Stadsskogen. Närheten till naturen utgör en viktig kvalitet i området, och naturvärdena inom programområdet är inte utmärkande höga i ett regionalt perspektiv. En utbyggnad av Eriksberg påverkar naturvärden negativt lokalt på den enskilda platsen, men de större sammanhängande värdena finns i omkringliggande naturområden. För att minimera påverkan lokalt anges riktlinjer för områdets grönstruktur, dessa bygger på ett antal gröna stråk genom området och en gradient av sparad natur. Stråken ska skapa natursamband och knyter samman Hågadalen, Ekebydalen och Stadsskogen. Gradienten innebär att natur sparas i högre grad i områdets ytterkanter än i mitten. Programmet anger till exempel riktlinjer om en anpassning till lokal topografi och natur vid placering av bebyggelse och gatustrukturer i planprogrammets utkanter. Det kan hålla nere behovet av irreversibla ingrepp i naturen, som till exempel sprängning och schaktning. I efterkommande detaljplanarbeten ska eventuella naturvärden utredas mer detaljerat efter behov.

Miljöbelastning

Trafik och transporter

Till planprogrammet har en trafikutredning tagits fram som visar att det finns gott om kapacitet i det befintliga trafiksystemet. Förslaget föreslår en utbyggnad av gång- och cykelvägar, dessa får en större tydlighet och högre täthet, vilket skapar fler möjligheter att välja gång eller cykel för transport. Upplands lokaltrafik (UL) vill bygga ut kollektivtrafiken till en stomlinje för buss med avgångar var femte minut. Genom att möjliggöra den största förtätningen i anslutning till stomlinjen får en stor andel av de boende nära till bussen, vilket underlättar och främjar kollektivtrafikåkning. I programförslaget reserveras plats för parkeringshus i syfte att minska behovet av underbyggda parkeringar under nya bostadskvarter. Det skapar större möjlighet att förändra bebyggelsen efter variationer i efterfrågan på parkering men det skapar också incitament att välja andra transportsätt framför bilen. Även om mängden trafik förväntas stiga något i och med den ökade befolkningen så innebär förslaget i stort positiva effekter på transportvalen.

Vatten

Kapaciteten i vatten- och avloppsnätet är begränsad i hela nordvästra delen av Uppsala. I takt med att fler bostäder och verksamheter byggs i denna del av staden, där Eriksberg är en del, behöver omfattande åtgärder genomföras.

Tillskott av bebyggelse och fler hårdgjorda ytor innebär mer dagvatten som behöver tas omhand. Den traditionella dagvattenhanteringen med ledningar under mark föreslås i programmet att kompletteras med öppna dagvattenlösningar och ytor för infiltration. Hågaån är recipient för dagvattnet och den nuvarande ekologiska statusen är klassad som måttlig och den kemiska statusen är klassad som ej god. Ledningssystemet för dagvatten släpper i dag ut vattnet direkt till Hågaån. För att förbättra detta föreslås en förändring av systemet där dagvattnet leds till befintliga och nya dammar i Ekebydalen. Det innebär större möjligheter för dagvattnet att infiltrera och sedimentera innan det når Hågaån och bidrar till bättre möjligheter att uppnå MKN för Hågaån.

Hälsa och säkerhet

Trafikbuller

Några delar av programområdet berörs av trafikbuller. Generellt sett är trafikmängderna relativt låga i programområdet och de bedöms heller inte öka kraftigt på grund av ett genomförande av programförslaget. Kvartersstrukturer kan anpassas för att möjliggöra att riktvärdena för trafikbuller inte överskrids. Bullerfrågan kommer att hanteras i varje enskilt efterkommande detaljplanearbete och bullerutredningar ska tas fram där det behövs.

Luft

Luftkvaliteten i planområdet bedöms som mycket god. En tätare bebyggelse längs de mest trafikerade gatorna kan i vissa lägen påverka möjligheten för luft att cirkulera och därmed påverka luftkvaliteten. Detta behöver utredas vidare i de detaljplaner som ligger i anslutning till större trafikerade vägar och gator. Sammantaget bedöms påverkan på luftkvaliteten bli liten.

Föroreningar

I Ekebydalen finns föroreningar efter verksamheten vid Ekeby bruk. Närmare utredning om omfattning och eventuella åtgärder kommer att hanteras i den fortsatta processen, inför projektering och byggande. Förekomsten av föroreningar kan påverka markanvändningen eller innebära att marken behöver saneras innan den kan användas till vissa ändamål.

Sociala konsekvenser

För de sociala konsekvenserna har en social konsekvensanalys (SKA) genomförts. Den är baserad på programförslaget för att komplettera behovsbedömningen av miljöpåverkan, där de sociala konsekvenserna också tas upp. SKA:n utreder programmets sociala konsekvenser utifrån bland annat barn, trygghet, äldre, jämställdhet, folkhälsa och tillgänglighet. Jämfört med nollalternativet finns förutsättningar för att nå flera av målen i kommunens övergripande styrdokument. Sammantaget bedöms programförslaget innebära möjligheter till förbättringar inom flera av de områden som innefattas i begreppet social infrastruktur, bland annat på grund av ett ökat befolkningsunderlag.

Rekreation och friluftsliv

Översiktsplanen samt Parkplan för Uppsala stad anger att kvarters-, stadsdels- och småparker ska finnas på nära avstånd från alla boende i staden. Tillgången på grönska och skog är mycket god i västra Uppsala, där programområdet ligger. Däremot råder en brist på mer anlagd parkmark. Boende i Eriksberg lyfter fram tillgången till grönska, närheten till Hågadalen och Stadsskogen och de många träden i området som särskilt positiva och plats-specifika för området. Programförslaget syftar bland annat till att säkerställa de boendes tillgång till platser för rekreation och friluftsliv när fler bostäder byggs.

Naturresevatnen Hågadalen-Nåsten och Stadsskogen gränsar direkt mot Eriksberg, det innebär en unik tillgång på rekreationsområden runt programområdet. Dessa påverkas inte av programförslaget direkt eftersom de ligger utanför programområdet. Med fler bostäder i anslutning till dessa naturresevatn blir enkelt tillgängliga för fler men riskerar också att utsättas för ett ökat slitage. Ekebydalen, som inte är skyddat, föreslås utvecklas för att främja rekreation, idrott och friluftsliv i området.

Programförslaget innebär att naturmark, som i varierande omfattning har värde för lokal rekreation, tas i anspråk för ny bebyggelse. Betydande delar av markerna utgörs dock av sparad natur med begränsade rekreativa värden, med begränsad tillgänglighet och med låg trygghet.

Programförslaget föreslår satsningar på ett antal parker i området och ett antal gröna stråk som binder samman dessa parker med omkringliggande rekreationsområden i Hågadalen, Ekebydalen och Stadsskogen där det finns stora rekreativa värden. Parker och friytor i området kommer att utvecklas på olika sätt. Några områden kommer att bevaras medan andra förändras mer eller mindre. Programförslaget innebär en tydligare programmering av vissa delar med mer aktiviteter och/eller funktioner än idag. Det är något som också efterfrågades i den dialog som Uppsala kommun har fört med elever på skolorna i området. Möjligheterna till en bättre folkhälsa, främjas genom satsningar på grönområdenas kvalitet och fler gång- och cykelvägar. Sammantaget bedöms de rekreativa värdena i området påverkas positivt.

Kultur och fritid

Programförslaget föreslår att flera av de områden eller byggnader där fritidsaktiviteter pågår (inom programområdet) fortsätter att utvecklas och att nya får möjlighet att utvecklas. I Ekebydalen innebär detta att delar av dalen fortsätter att utvecklas för fotbolls- och andra idrottsändamål i parkmiljö och att möjligheten till odlingslotter föreslås finnas kvar.

Idag finns det en begränsad möjlighet till organiserad föreningsverksamhet i programområdet. Genom att mark reserveras till andra användningsområden än bostäder ger programförslaget förutsättningar för utveckling av ett allaktivitetshus, eller kulturhus, vilket efterfrågats i dialoger i området. Ett allaktivitetshus skulle kunna förena olika verksamheter som exempelvis idrott, fritidsverksamhet, bibliotek och lokaler för föreningsliv. Genom möjlig samlokalisering av olika verksamheter kan funktionen som mötesplats för olika målgrupper i stadsdelen förstärkas, det bedöms bidra till ökat socialt kapital och är då även en positiv social konsekvens.

Stadsliv och mötesplatser

Eriksberg är idag relativt funktionsseparerat. Verksamheterna finns främst i området vid Västertorg vid skolområdet och på några platser längs Norbyvägen, samtidigt som stora delar av programområdet i princip enbart består av bostäder. Ett större befolkningsunderlag ger möjlighet till fler verksamheter av olika slag. Den nya bebyggelsen ska även i ökad utsträckning programmeras så att den främjar ”levande” bottenvåningar och en mer funktionsintegrerad struktur.

Trygghet

Att skapa trygga platser handlar bland annat om att befolka dem. Platser som kännetecknas som otrygga är ofta skymda, dåligt underhållna, obefolkade, innehållslösa platser och/eller platser där det finns människor som uppfattas som hotfulla. Den modernistiska bebyggelsen kan upplevas som otrygg och obefolkad, med stängda bottenvåningar och områden mellan husen som består av mörka naturområden och slingrande gång- och cykelvägar. Det kan vara svårt att veta vad som är privata ytor och vad som är offentliga ytor. Programförslaget föreslår en bebyggelse som skapar tydligare och tätare gaturum, bottenvåningar som bidrar till folkliv och vänder sig mot gatorna och tydligare gårdar. Genom att bygga tydligare gator och gång- och cykelvägar skapas tryggare sätt att röra sig genom området. Den upplevda tryggheten kan också ökas med en större dagbefolkning, alltså fler arbetsplatser i området. I dagsläget finns relativt få arbetsplatser i stadsdelen, men det kan ändras om fler arbetstillfällen blir möjliga, genom ökad efterfrågan och till exempel genom att fler kontorslokaler byggs när området förtätas. Ett genomförande av programförslaget bedöms påverka den upplevda tryggheten i området positivt.

Förskola och skola

Inom programområdet finns idag flera förskolor både i kommunal och privat regi. Tillkommande bebyggelse ger behov och underlag till ytterligare förskolor. Flera förskolor bedöms kunna byggas ut inom befintliga fastigheter. Därutöver reserveras en bit mark inom Eriksberg för en fristående förskola. Utöver detta kommer vi att undersöka möjligheterna till förskolor ihop med annan bebyggelse i kommande detaljplanearbeten. De större förskoletomterna finns eller föreslås i närheten av grönområden, vilket gör det möjligt för verksamheten att enkelt använda dessa.

Hågaladsskolan och Eriksbergsskolan ligger nära varandra i de centrala delarna av Eriksberg. Om skolområdena behöver utökas till följd av ett växande elevantal föreslås det ske västerut. Grusplanen vid skolorna föreslås att på sikt omvandlas till en kombinerad offentlig aktivitetspark och skolgård. Detta för att främja vistelse och rörelse under såväl dag och kväll, vardag som helg.

Bostaden och stadsdelens befolkning

I Eriksberg är andelen äldre är högre än kommungenomsnittet, liksom andelen kvinnor, och andelen barn i området är lågt och ojämnt fördelat. Nya byggnader med olika stora lägenheter kan öka möjligheten för barnfamiljer att bo kvar i stadsdelen när familjen växer eller när man behöver flytta till något mindre när familjesituationen ändras igen. Ett tillskott av nya bostäder med modern standard ger större möjlighet för äldre eller personer med olika former av funktionshinder att bosätta sig och/eller bo kvar i området. Delar av området är kuperat men även utemiljön omfattas av att kraven på tillgänglighet ska vara anpassad för att fungera för alla.

Planprogrammet kan inte reglera upplåtelseformer men den nyexploatering som föreslås i planprogrammet gör det möjligt att blanda upplåtelseformer på lägre geografisk nivå än idag.

Det finns fördelar med att samordna exploateringen av området med förnyelsen av det befintliga bostadsbeståndet, både för boendetrivsel och för projekteffektivitet. För att området ska utvecklas på ett socialt hållbart sätt är det också viktigt att både nybyggnation och renoveringsprocesser planeras och genomförs med hänsyn till om de boende i området.

Ekonomiska konsekvenser

Planprogrammet bedöms vara ekonomiskt genomförbart. De byggrätter som föreslås inom kommunens och det kommunala bostadsbolaget Uppsalahems mark förväntas generera goda intäkter vid markförsäljning, intäkter som kan bidra till finansiering av de allmänna anläggningar som planeras. Kommunen har en skyldighet att tillhandahålla skolor och förskolor, för vilka kommunen ej kan kräva privat finansiering. Även detta ekonomiska åtagande bedöms rymmas inom ramen för kommunkoncernens ekonomi. För att minska den ekonomiska risk som kommunen tar i samband med utvecklingen av programområdet föreslås att de allmänna anläggningar (t ex gator, cykelvägar och parker) som planeras för i planprogrammet i så stor grad som möjligt finansieras av närliggande exploatering.

Uppsala kommun

Postadress: 753 75 Uppsala
Besöksadress: Stationsgatan 12

Telefon: 018-727 00 00
E-post: uppsalakommun@ uppsala.se

www.upsala.se

